

**T. C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ VE PLANLAMASI
ANABİLİM DALI**

**ADANA İLİ İLKÖĞRETİM MÜFETTİŞLERİNİN ARAŞTIRMA GÖREVLERİNİ
GERÇEKLEŞTİRMELERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tevfik Fikret Eyi

Ankara - 2006

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ VE PLANLAMASI
ANABİLİM DALI**

**ADANA İLİ İLKÖĞRETİM MÜFETTİŞLERİNİN ARAŞTIRMA GÖREVLERİNİ
GERÇEKLEŞTİRMELERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tevfik Fikret Eyi

Tez Danışmanı: Prof. Dr. İnayet Aydın

Ankara - 2006

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne;

Tevfik Fikret EYİ'ye ait "Adana İli İlköğretim Müfettişlerinin Araştırma Görevlerini Gerçekleştirme Durumlarına İlişkin Görüşleri" adlı çalışma, jürimiz tarafından Eğitim Yönetimi ve Planlaması Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Üye.....

Üye.....

ÖNSÖZ

İlköğretim Müfettişleri, eğitim sisteminin aksayan yönlerini tespit edip sistemde aksayan yönleri düzeltmek, personelin yeterlilik ve verimini geliştirmekle yükümlü kılınmışlardır. Çünkü ilköğretim müfettişi alanda çalışan, sorunları yerinde tespit edebilen kişidir.

İlköğretim Müfettişleri, araştırma görevlerini başarılı bir şekilde yerine getirmelidir. Bu eğitim sisteminin yenileşmesi ve bilimsel bilgilerin elde edilmesi bakımından önemlidir. Araştırma görevini yerine getirebilecek ilköğretim müfettişinin bilimsel araştırma yapma yeterliliğine sahip olması, bilimsel araştırma yapmaya istekli, bilimsel tutum ve davranışları kazanmış olması gerekir.

Bu araştırma ile ilköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini gerçekleştirme durumlarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesine çalışılmıştır.

Araştırma sırasında birçok kişi ve kurumun emeği ve desteğini gördüm. Öncelikle hiçbir zaman yardımlarını ve desteğini esirgemeyen danışmanım Prof. Dr. İnyet Aydın'a, araştırma boyunca önerileri ile bana yol gösteren Prof. Dr. Ali Balcı'ya, Araştırma Görevlisi Kürşad Yılmaz'a, Adana İli İlköğretim Müfettişlerine katkılarından dolayı içtenlikle teşekkür ediyorum.

Ayrıca her zaman yanımda benimle birlikte sıkıntılarımı paylaşan eşim Serap Eyi' ye teşekkürlerimi sunuyorum.

Tevfik Fikret EYİ
ANKARA,2006

ÖZET

ADANA İLİ İLKÖĞRETİM MÜFETTİŞLERİNİN ARAŞTIRMA GÖREVLERİNİ GERÇEKLEŞTİRMELERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Tevfik Fikret Eyi
Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. Dr. İnyet Aydın
Eylül - 2006

Örgütlerin yaşayabilmesi büyük oranda amaçlarını gerçekleştirmelerine bağlıdır. Örgütlerin amaçlarına ulaşip ulaşmadığının, amaçlardan sapmalar olup olmadığının, örgütsel eylemlerin amaçlara ulaşmada etkililiğinin tespit edilmesi gerekir. Bunun için her örgütte değerlendirme yapılması gerekmektedir. Değerlendirme teftiş yolu ile yapılmaktadır. Örgütlerin yeni durumlara uyumu ve geliştirilmesi için teftiş hizmetlerine günümüzde her zamankinden daha fazla gereksinim duyulmaktadır.

Sistem özellikleri açısından teftiş; sistemin girdi işleme ve çıktı unsurlarından bilgi alınması ve bu unsurların kurumların gelişiminde kullanılmak üzere düzenlenmesidir. Teftiş yönetim süreçlerinden biri olduğu kadar, diğer süreçlerin de yeniden düzenlenmesine kılavuzluk eden bir hizmettir. Teftiş, müfettişler aracılığıyla yapılmaktadır.

İlköğretim Müfettişi, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi ve özel ilköğretim kurumlarında; rehberlik ve işbaşında yetiştirme, teftiş ve değerlendirme, inceleme, soruşturma ve araştırma görevlerini yerine getirmekle yükümlüdürler.

İlköğretim Müfettişlerinin araştırma görevlerini yerine getirmeleri eğitim sisteminin geliştirilmesi açısından önemlidir. Araştırma görevini yerine getirecek ilköğretim müfettişlerinin de bir takım donanımlara sahip olması gerekmektedir.

Bu araştırmanın amacı, ilköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini gerçekleştirme durumlarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesidir. Bu amaca ulaşmak için, ilköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini yerine getirme durumlarının nasıl olduğu, ilköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini yerine getirmesini engelleyen

faktörler ve ilköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini daha iyi yapabilmesine ilişkin önerilerinin neler olduğunun belirlenmesine çalışılmıştır. Ayrıca bu görüşlerin kıdem ve eğitim durumuna göre değişip değişmediğine bakılmıştır.

Tarama modelindeki bu çalışmada ölçme aracı olarak “İlköğretim Müfettişlerinin Araştırma Görevlerini Gerçekleştirme Durumlarına İlişkin Görüşleri Anketi” kullanılmıştır. Çalışmada örneklem alma yoluna gidilmemiş, çalışmanın evreni olarak Adana ilinde görev yapan ilköğretim müfettişlerinin tamamına ulaşılmıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, çalışmaya katılan ilköğretim müfettişleri çalışmaya ilişkin görevleri “az” derecesinde yerine getirmektedir. İlköğretim müfettişlerinin görüşleri sahip oldukları mesleki kıdemleri ve eğitim durumları bakımından anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Araştırmaya katılan ilköğretim müfettişleri araştırma görevlerini yerine getirmelerini engelleyen faktörler arasında en çok “Soruşturma çalışmalarına daha fazla önem verilmesi”ni görmektedir.

Araştırmaya katılan ilköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini daha etkili olarak yerine getirmelerine ilişkin önerileri arasında en yüksek ortalamaya sahip ilk beş madde; Araştırma sonuçlarına itibar edilmesi, araştırma masrafları için ödenek ayrılması, Araştırmalarda üniversitelerle işbirliği yapılması, Ödül dağıtımının araştırma çalışmalarına göre verilmesi, Üst yöneticilerin araştırma raporuna ihtiyaç duymasıdır.

Araştırmaya, katılan ilköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini daha iyi yerine getirebilmelerine ilişkin görüşleri arasında, sahip oldukları kıdem ve eğitim durumları bakımından anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre çalışmanın önerileri geliştirilmiştir.

ABSTRACT

CARRY OUT THE RESEARCH DUTIES AS PERCEIVED BY ELEMENTARY SCHOOL SUPERVISORS OF PROVINCE ADANA

By

Eyi, Tevfik Fikret

Master Thesis

Supervisor: Prof. Dr. İnayet Aydın

September - 2006

Organizations' life mostly depends on their goal. You have to know whether the organizations reach their goals or not. If they don't think their future, you have to confirm their goals. That's why each organization has to evaluate their objects. Evaluation is made by the supervisors. Today, organizations' harmony and development are related to their supervision service.

Systematic features of supervision; is to take information easily and use it on the behalf of the institutions. Not only the supervision period but also other periods are important guides for the institutions. Supervisions are constituted by the help of the supervisors.

Elementary School Supervisors are responsible for evaluations, investigations and researching duties.

Elementary School Supervisors have to develop their duties in acknowledgment of the education system. Elementary School Supervisor has to have some responsibilities and characteristic features.

The aim of this researching is to develop elementary school supervisors' duties and their own balance of power. To reach that aim, you have to work on elementary school supervisors' working hours, evaluations, prevention of their working and their researching duties. Besides, these opinions changes from supervisors' age, seniority and education circumstances. At this researching,

“Elementary School Supervisors’ Researching Responsibilities of Development Opinions” are used. In searching everybody is reached who are doing a job in Adana.

Elementary School Supervisors’ researching that is preventing while they are interrogating their activities has to be at most. That’s why all the investigators’ have to give importance to the investigations.

There are five important subjects in researching all the elementary school supervisors’ contributed; they have to trust researching results, for all the researching expenses and the appropriation have to be separated, they have to cooperate with the universities, the prizes have to be scattered according to their working performances.

This researching shows that there aren’t too many differences between their education and seniority. According to the searching diagnosis, all the proposals are improved.

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİNE İMZA SAYFASI.....	iii
ÖNSÖZ.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar LİSTESİ.....	x
BÖLÜM I – GİRİŞ.....	1
Problem.....	1
Teftiş.....	3
Teftişin Önemi.....	5
Teftişin İlkeleri.....	7
Teftişin İşlevleri.....	9
Teftişin Aşamaları.....	11
Müfettiş.....	11
Türk Eğitim Sisteminde Teftiş.....	18
Türk Eğitim Sisteminde Teftişin Yasal Dayanakları.....	18
Türk Eğitim Sisteminde Teftişin Genel Amaçları ve İlkeleri.....	19
Yasal Metinlere Göre İlköğretim Müfettişlerinin Görevleri.....	21
Çeşitli Ülkelerde Eğitim Teftişi.....	25
Araştırma.....	27
Bilimsel Araştırma Süreci.....	30
Araştırmada Aranılan Nitelikler.....	32
Araştırma Eğitimi.....	35
Amaç.....	37
Önem.....	38
Sınırlılıklar.....	38
Tanımlar ve Kısaltmalar.....	38
BÖLÜM II – YÖNTEM.....	40
Araştırma Modeli.....	40
Çalışma Grubu.....	40
Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi.....	42
Verilerin Toplanması.....	47
Verilerin Analizi.....	48
BÖLÜM III - BULGULAR VE YORUM.....	49
İlköğretim Müfettişlerinin Araştırma Görevlerini Yerine Getirme Durumları İle İlgili Bulgular.....	49
İlköğretim Müfettişlerinin Araştırma Görevlerini Yerine Getirmelerini Engelleyen Faktörlere İlişkin Bulgular.....	52
İlköğretim Müfettişlerinin Araştırma Görevlerini Daha Etkili Olarak Yerine Getirmelerine İlişkin Önerileri İle İlgili Bulgular...	56
BÖLÜM IV - SONUÇ VE ÖNERİLER.....	60
Sonuçlar.....	60
Öneriler.....	62
KAYNAKÇA.....	63
EKLER.....	68

TABLolar LİSTESİ

Tablo No	Tablo Adı	Sayfa
1	Araştırmaya Katılan İlköğretim Müfettişleri İle İlgili Kişisel Bilgiler	41
2	Araştırmaya Katılan İlköğretim Müfettişlerinin Eğitim Araştırmaları Konusunda Seminer vb. Bir Eğitim Alıp Almama Durumu	41
3	Araştırmaya Katılan İlköğretim Müfettişlerinin Eğitim Araştırmaları Konusunda Seminer vb. Bir Eğitim Almayanların Eğitim Araştırmaları Konusunda Seminer Almak İsteme Durumları	42
4	Ön Uygulama Veri Setinin KMO ve Barlett Testi Sonuçları	44
5	Müfettişlerin Araştırma Görevlerinin Görev Boyutu Alt Ölçeğinde Yer Alan Maddelerin Faktör Yük Değerleri ve Madde Analizi Sonuçları	44
6	Müfettişlerin Araştırma Görevlerini Yapamama Nedenleri Alt Ölçeğinde Yer Alan Maddelerin Faktör Yük Değerleri ve Madde Analizi Sonuçları	46
7	Araştırma Görevlerini Daha Etkili Olarak Yerine Getirebilme Alt Ölçeğinde Yer Alan Maddelerin Faktör Yük Değerleri ve Madde Analizi Sonuçları	47
8	Ağırlıklı Aritmetik Ortalamaların Değerlendirme Aralığı	48
9	Araştırmaya Katılan İlköğretim Müfettişlerinin Araştırma Görevlerini Yerine Getirme Durumları İle İlgili Dağılım	49
10	Araştırmaya Katılan İlköğretim Müfettişlerinin Araştırma Görevlerini Yerine Getirme Durumlarının Kıdeme Göre T Testi Sonuçları	51
11	Araştırmaya Katılan İlköğretim Müfettişlerinin Araştırma Görevlerini Yerine Getirme Durumlarının Eğitim Durumuna Göre T Testi Sonuçları	52
12	Araştırmaya Katılan İlköğretim Müfettişlerinin Araştırma Görevlerini Yerine Getirmelerini Engelleyen Durumlar İle İlgili Dağılım	53
13	Araştırmaya Katılan İlköğretim Müfettişlerinin Araştırma Görevlerini Yerine Getirmelerini Engelleyen Faktörlere İlişkin Görüşlerinin Kıdeme Göre T Testi Sonuçları	55
14	Araştırmaya Katılan İlköğretim Müfettişlerinin Araştırma Görevlerini Yerine Getirmelerini Engelleyen Faktörlere İlişkin Görüşlerinin Eğitim Durumuna Göre T Testi Sonuçları	55
15	Araştırmaya Katılan İlköğretim Müfettişlerinin Araştırma Görevlerini Daha Etkili Olarak Yerine Getirmelerine İlişkin Önerileri İle İlgili Dağılım	56
16	Araştırmaya Katılan İlköğretim Müfettişlerinin Araştırma Görevlerini Daha Etkili Yerine Getirmelerine İlişkin Görüşlerinin Kıdeme Göre T Testi Sonuçları	58
17	Araştırmaya Katılan İlköğretim Müfettişlerinin Araştırma Görevlerini Daha Etkili Yerine Getirmelerine İlişkin Görüşlerinin Eğitim Durumuna Göre T Testi Sonuçları	58

ÖZET

Eyi, Tevfik Fikret, Adana İli İlköğretim Müfettişlerinin Araştırma Görevlerini Gerçekleştirmelerine İlişkin Görüşleri, Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Prof. Dr. İnyet Aydın, 71 s.

Örgütlerin yaşayabilmesi büyük oranda amaçlarını gerçekleştirmelerine bağlıdır. Örgütlerin amaçlarına ulaşıp ulaşmadığının, amaçlardan sapmalar olup olmadığının, örgütsel eylemlerin amaçlara ulaşmada etkililiğinin tespit edilmesi gerekir. Bunun için her örgütte değerlendirme yapılması gerekmektedir. Değerlendirme teftiş yolu ile yapılmaktadır. Örgütlerin yeni durumlara uyumu ve geliştirilmesi için teftiş hizmetlerine günümüzde her zamankinden daha fazla gereksinim duyulmaktadır.

Sistem özellikleri açısından teftiş; sistemin girdi işleme ve çıktı unsurlarından bilgi alınması ve bu unsurların kurumların gelişiminde kullanılmak üzere düzenlenmesidir. Teftiş yönetim süreçlerinden biri olduğu kadar, diğer süreçlerin de yeniden düzenlenmesine kılavuzluk eden bir hizmettir. Teftiş, müfettişler aracılığıyla yapılmaktadır.

İlköğretim Müfettişi, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi ve özel ilköğretim kurumlarında; rehberlik ve işbaşında yetiştirme, teftiş ve değerlendirme, inceleme, soruşturma ve araştırma görevlerini yerine getirmekle yükümlüdürler.

İlköğretim Müfettişlerinin araştırma görevlerini yerine getirmeleri eğitim sisteminin geliştirilmesi açısından önemlidir. Araştırma görevini yerine getirecek ilköğretim müfettişlerinin de bir takım donanımlara sahip olması gerekmektedir.

Bu araştırmanın amacı, ilköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini gerçekleştirme durumlarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesidir. Bu amaca ulaşmak için, ilköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini yerine getirme durumlarının nasıl olduğu, ilköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini yerine getirmesini engelleyen faktörler ve ilköğretim müfettişlerinin araştırma

görevlerini daha iyi yapabilmesine ilişkin önerilerinin neler olduğunun belirlenmesine çalışılmıştır. Ayrıca bu görüşlerin kıdem ve eğitim durumuna göre değişip değişmediğine bakılmıştır.

Tarama modelindeki bu araştırmada ölçme aracı olarak “İlköğretim Müfettişlerinin Araştırma Görevlerini Gerçekleştirme Durumlarına İlişkin Görüşleri Anketi” kullanılmıştır. Araştırmada örneklem alma yoluna gidilmemiş, araştırmanın evreni olarak Adana ilinde görev yapan ilköğretim müfettişlerinin tamamına ulaşılmıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, araştırmaya katılan ilköğretim müfettişleri araştırmaya ilişkin görevleri “az” derecesinde yerine getirmektedir. İlköğretim müfettişlerinin görüşleri sahip oldukları mesleki kıdemleri ve eğitim durumları bakımından anlamlı bir fark göstermemektedir.

Araştırmaya katılan ilköğretim müfettişleri araştırma görevlerini yerine getirmelerini engelleyen faktörler arasında en çok “Soruşturma çalışmalarına daha fazla önem verilmesi”ni görmektedir.

Araştırmaya katılan ilköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini daha etkili olarak yerine getirmelerine ilişkin önerileri arasında en yüksek ortalamaya sahip ilk beş madde; Araştırma sonuçlarına itibar edilmesi, araştırma masrafları için ödenek ayrılması, Araştırmalarda üniversitelerle işbirliği yapılması, Ödül dağıtımının araştırma çalışmalarına göre verilmesi, Üst yöneticilerin araştırma raporuna ihtiyaç duymasıdır.

Araştırmaya, katılan ilköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini daha iyi yerine getirebilmelerine ilişkin görüşleri arasında, sahip oldukları kıdem ve eğitim durumları bakımından anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre araştırmanın önerileri geliştirilmiştir.

ABSTRACT

Eyi, Tevfik Fikret, Carry Out The Research Duties As Perceived By Elementary School Supervisors Of Province Adana, Master's Thesis, Advisor: Prof. Dr. İnayet Aydın, 71 p.

Organizations' life mostly depends on their goal. You have to know whether the organizations reach their goals or not. If they don't think their future, you have to confirm their goals. That's why each organization has to evaluate their objects. Evaluation is made by the supervisors. Today, organizations' harmony and development are related to their supervision service.

Systematic features of supervision; is to take information easily and use it on the behalf of the institutions. Not only the supervision period but also other periods are important guides for the institutions. Supervisions are constituted by the help of the supervisors.

Elementary School Supervisors are responsible for evaluations, investigations and researching duties.

Elementary School Supervisors have to develop their duties in acknowledgment of the education system. Elementary School Supervisor has to have some responsibilities and characteristic features.

The aim of this researching is to develop elementary school supervisors' duties and their own balance of power. To reach that aim, you have to work on elementary school supervisors' working hours, evaluations, prevention of their working and their researching duties. Besides, these opinions changes from supervisors' age, seniority and education circumstances. At this researching, "Elementary School Supervisors' Researching Responsibilities of Development Opinions" are used. In searching everybody is reached who are doing a job in Adana.

Elementary School Supervisors' researching that is preventing while they are interrogating their activities has to be at most. That's why all the investigators' have to give importance to the investigations.

There are five important subjects in researching all the elementary school supervisors' contributed; they have to trust researching results, for all the researching expenses and the appropriation have to be separated, they have to cooperate with the universities, the prizes have to be scattered according to their working performances.

This researching shows that there aren't too many differences between their education and seniority. According to the searching diagnosis, all the proposals are improved.

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde, araştırmanın problemi, amacı, önemi, varsayımları, sınırlılıkları ve tanımlar yer almıştır.

Problem

İnsanların belli bir takım gereksinimlerin karşılanabilmesi, ilerleme, gelişme, sorunların çözülebilmesi, yaşam düzeyinin daha yukarılara taşınması için örgütler kurulmaktadır. Örgütler insanların doğumlarından ölümlerine kadar hayatlarının her aşamasında yer almaktadır. Örgütler, bazen bir okul olabildiği gibi bazen bir siyasi kurum, bazen bir ekonomik kurum olabilmektedir.

Örgütlerin kurulmasındaki en önemli etken insanların bireysel güçlerini aşan amaçları gerçekleştirmek için bu tip yapılara gereksinim duymalarıdır. Ortak bir çabayı gerektiren bir amacın gerçekleştirilmesi; birden fazla bireyin güç ve eylemlerinin birleştirilmesini, bütünleştirilmesini zorunlu kılmaktadır (Aydın, 1998). Örgütler, toplumsal birer yapıdır ve bu toplumsal yapının kendine özgü ilke ve kuralları, değer ve düzgüleri vardır. İlkeler, kurallar, değerler ve düzgüler işgörenlerin davranışlarını yönetmek için inançlara ve yönergelere dönüşerek örgütün düzenli işlemlerini sağlamaktadır (Başaran, 2000).

Örgütlerin bir insan ilişkileri ağı olması ve belli amaçlara ilişkin yöntemlerinin olması örgütlerde bir yönetim eyleminin olmasını gerektirmektedir. Yönetim ile ilgili eylemlerin insanlık tarihi kadar eski olduğu söylenebilir. Örgütlenmiş bir insan grubunun, bir takım amaçlarla, bir takım işleri sürekli olarak gerçekleştirmek istediği her yerde yönetim söz konusu olmuştur. Yönetim başta insan olmak üzere, tüm örgütsel kaynakların, örgütsel amaçlar doğrultusunda iş birliği ve uyum içerisinde çalıştırılma becerisidir (Eren, 1999; Kaya, 1996; Şişman, 2002; Bursalıoğlu, 2000; Başaran, 2000a).

Bu anlamda örgüt kavramı, insanların bir takım ortak amaçlar ve değerler uğruna ortaya koydukları bir anlaşmayı ve birlikteliği ifade etmektedir (Malinowski, 1990: 41).

Örgüt gibi yönetimin de çeşitli tanımları yapılmıştır. Bunların hiçbiri, eksiksiz olmadığı gibi, böyle bir tanım yapmak olanaklı değildir. Ancak yapılan her bir tanım, kendine özgü bir açıdan bir gerçeği açıklamak bakımından yararlıdır. Yönetim, belirli amaçlara ulaşmak için gerekli olan araçları sağlayan bir süreçtir. Örgüt, bir yapı kurmak için tasarlanan eylemleri, yönetim de bu yapıyı çalıştırmak için tasarlanan eylemleri yansıtmaktadır (Bursalıoğlu, 2000).

Yönetim ancak birden fazla kişinin varlığı ile ortaya çıkan ve bu yönü ile ekonomik faaliyetten ayrılan, beşeri bir faaliyettir (Koçel, 1989). Buna göre yönetim, başkaları vasıtasıyla amaçlara ulaşma veya başkalarına iş gördürme becerisidir (Drucker, 1994). İnsancıl anlamda yönetimin tanımı ise; insanın, insani amaçlar için, insan tarafından, insanca yönlendirilmesidir (Tikici ve Deniz, 1993). Yönetim, amaçlara yönelmiş insani ve psiko-sosyal bir süreçtir (Tosun, 1992).

Yönetim için farklı yaklaşım ve ifadelerle yapılan tanımların ortak yönleri aşağıdaki gibi sıralanabilir (Taymaz, 2000): a) Örgütü saptanan amaçlara ulaştırma ve amaçlarına uygun biçimde yaşatma, b) İnsan ve madde kaynaklarını sağlama ve etkili biçimde kullanma, c) Örgüt için belirlenen politika ve kararları uygulama, işlerin yapılmasını sağlama ve d) Örgüt çalışmalarını izleme, denetleme ve geliştirme işidir.

Yukarıda yer alan maddelerde de görüldüğü gibi yönetimin önemli işlevlerinden birisi de örgüt çalışmalarının izlenmesi, denetlenmesi ve geliştirilmesidir. Bu anlamda yönetim süreçlerinden birisi de olan değerlendirme sürecinin önemi ortaya çıkmaktadır. Çünkü örgütlerin yaşayabilmesi amaçlarını gerçekleştirmelerine bağlıdır. Bu anlamda örgütlerin amaçlarına ulaşıp ulaşmadığının, amaçlardan sapmalar olup olmadığının, örgütsel eylemlerin amaçlara ulaşmada etkililiğinin tespit edilmesi gerekmektedir. Bunun içinde her örgütte değerlendirme yapılması gerekmektedir. Değerlendirme teftiş yolu ile yapılmaktadır. Bu anlamda tüm kamu kurum ve kuruluşlar, özellikle de kamu kuruluşları, sürekli değerlendirmeye tabi tutulurlar (Aydın, 1991, 155). Örgütlerin yeni durumlara uyumu ve geliştirilmesi için

teftiş hizmetlerine günümüzde her zamankinden daha fazla gereksinim duyulmaktadır (Karabörk, 1998).

Teftiş eğitim sistemlerinde sürekli gelişme ve ilerlemenin en önemli unsurlarından birisidir. Bu anlamda Sergiovanni ve Starrat'a göre (1993, 38) teftiş, okulu daha etkili bir öğrenme ortamı haline getirmek için önemlidir.

Teftiş

Teftiş sözcüğü Arapça bir kavram olup, inceleme, soruşturma, doğruyu bulmak için arama, tarama, muayene ve kontrol etme anlamına gelmektedir (Erdem, 1987 Akt: Taymaz, 2001; 2002). Eğitim sisteminde teftiş için denetim, denetleme, kontrol, inceleme, soruşturma, irşat, tetkik, tahkik, tahkikat, muayene ve murakabe; müfettiş için ise denetçi, denetmen, teftiş elemanı, kontrolör, muin, muhakkik ve murakıp kavramları kullanılmaktadır (Açıkgöz, 2001). Bu çalışmada teftiş ve müfettiş kavramlarının kullanılması tercih edilmiştir.

Sosyal bilimlerdeki birçok kavramda olduğu gibi teftiş kavramına ilişkin farklı tanımlara rastlamak mümkündür. Bursalıoğlu'na göre (2000) teftiş, kamu yararına davranışı kontrol etme sürecidir. Sağlamer'e göre (1985) teftiş geniş anlamı ile eğitim öğretimin geliştirilmesi demektir. Tekişik (1985) teftişi; eğitim ve öğretim hizmetinin, kanun, tüzük, yönetmelik ve programlara uygun biçimde yürütülmesini sağlamak ve verimini artırmak amacı ile yapılan denetleme, değerlendirme, rehberlik ve soruşturma süreci olarak tanımlamıştır (Akt: Başaran ve Bozkurt, 2003).

Haris ve Bessent (1969) teftişe yönetsel bir bakış açısı ile bakmışlar ve okulun temel öğretimsel amaçlarını gerçekleştirmesini doğrudan etkilemek için, okulun işleyişini sağlamak ve değiştirmek amacıyla okul çalışanlarının insanlar ve diğer nesnelere ilişkili olarak yaptığı her şeyin teftişi olarak tanımlamışlardır (Akt: Aydın, 2005).

Teftiş program geliştirme etkinliği olarak gören Cogan (1973) ise teftişi; öğretim programının yazılması ve gözden geçirilmesi, öğretim materyalinin hazırlanması, öğretim sürecinin geliştirilmesi, öğretim sonuçlarının ailelere

açıklanması ve genel olarak eğitim programının bütününe değerlendirilmesi olarak tanımlanmıştır (Akt: Aydın, 2005).

Teftiş, planlanan örgütsel hedeflerden sapmaları önlemek, örgütün işleyişini izlemek ve düzeltmek amacıyla yerine getirilen bir etkinliktir (Başaran, 1994, 73). Teftiş kendi kendine bir amaç değil, belli bir amaç için kullanılan bir araçtır.

Teftiş ile, programda belirtilen hedefler, bu hedefler doğrultusunda düzenlenen etkinlikler, öğretmenin geçmiş deneyimleri, sahip olduğu tutum ve davranışlar, öğrenciler, örgüt yapısı ve iklimi, okulun sürekli etkileşim içinde bulunduğu sosyal ve kültürel çevre ile okulun yönetim politikası gibi konular incelenmelidir (Aydın, 1986: 16).

Müfettiş, eğitsel bir lider olarak, eğitim etkinliklerinde görev alan öğretmen, yönetici ve diğer çalışanların çabalarının amaçlara yönelik olmasını sağlamalı ve sürekli olarak değerlendirmelidir (Marks, Stoops ve King, 1971 Akt: Kapusuzoğlu, 1998).

Teftiş yapılan çalışmaları denetlemek ve değerlendirmek, daha verimli hale gelmelerini sağlamak için ilgililere önerilerde bulunmak, kurumlardaki çalışanların çalışmalarında ve yetişmelerinde rehberlik yolu ile yardımda bulunmak gibi geniş bir hizmet alanıdır (Su, 1974: 36).

Teftişin bir takım boyutları vardır. Balcı ve Aydın (2003) teftişin boyutlarını; görev, süreç ve davranış boyutları olmak üzere üç boyutta incelemiştir. Bu boyutları aşağıdaki gibi açıklamak mümkündür (Balcı ve Aydın, 2003):

Görev boyutu; inceleme, araştırma, kurum ve ders teftişi, rehberlik ve danışma ve soruşturma görevlerinden oluşmaktadır.

Süreç boyutu; durum saptama, yol gösterme, değerlendirme ve geliştirme etkinliklerini içermektedir.

Davranış boyutu; yönlendirme, yol gösterme, güdüleme, moral verme, değerlendirme, yargılama davranışlarını kapsamaktadır.

Teftişin Önemi

Her kurum ya da örgüt amaçlarına ulaşabilmek için sahip olduğu ve yararlanabileceği kaynakları en iyi şekilde kullanmak durumundadır. Örgütlerin amaçlarına ulaşma derecesi, bir bakıma kaynakları kullanabilme derecesine bağlıdır. Bu nedenle, örgüt çalışmalarının sürekli olarak gözetim ve teftiş altında tutulması, kaynakların kullanılma durumlarının belirlenmesi gerekmektedir (Taymaz, 2002). Örgütün amaçlarına ulaşma derecesinin belirlenmesi, çalışmalarının değerlendirilmesi ve geliştirilmesi gibi sebeplerden dolayı teftiş örgütsel yaşamın önemli bir unsurudur. Bursalıoğlu'nun da (2000) belirttiği gibi teftiş her değerlendirme süreci gibi, amaçlar bakımından yapılacaktır.

Teftişin önemi aslında teftişin değeri ya da gereğinin ortaya çıkarılması ile de ortaya konulabilir. Aslan (1989); teftişin değeri ya da önemini aşağıdaki gibi özetlemiştir:

1. Devlet hizmetlerinin olduğu kadar, özel alanlardaki örgütlü kuruluşların amaçlara ve ilkelere uygun olarak işleyip işlemediğini anlamaya, ona göre önlemler almaya gereksinim vardır.
2. Herkes kendi kendisinin eleştiricisi olamaz. Olsa da tam ve yeterli olamaz. Bu konuda da kişilere yardım edilmesi gerekir. Bu kişisel gelişme ve eğitimsel ilerlemeyi sağlamaktadır.
3. Eğitim-öğretim çok yönlü, karmaşık bir etkinlik alanıdır. Okul-Aile-Toplum arasında sağlam bir bağlantıya gereksinim vardır. Teftiş bu ilişkiye katkıda bulunur.
4. Milli Eğitim Müdürlüğü(İl-İlçe)-müfettiş-okul müdürü arasında, öğretim faaliyetlerinin dengeli, etkili, verimli ve milli eğitimin amaçları doğrultusunda olması için işbirliğine gereksinim vardır.
5. İnsanın, çalışanın da değerlendirilme, beğenilme ve özendirilmeye gereksinimi vardır. İlerlemenin ve gelişmenin güdülenmesi gereklidir.
6. Okulda yetişmenin noksan bıraktığı boşluklar vardır ve ne kadar özen gösterilse de bu boşluklar olacaktır. Bunların giderilmesi için

çalışmalara gereksinim vardır. İş başında ve iş içinde yetiştirme gerekmektedir. Modern teftiş, insanı da göz arđı etmeden örgütsel amaçlar için personelin kendini tamamlamasına katkıda bulunmaktadır.

7. Teknolojik gelişim, bireyin iradesinden bağımsız gelişmektedir. Bunun eğitimi, ğretimi etkilememesi düşünülemez. Yenilikleri izleme, yardım ve rehberlik gerekir.

8. Yasa, tüzük, yönetmelik, genelge ve yönergeye uygun davranılıp davranılmadığını devlet ve halk anlamak ister. Bunun izlemesi teftiş-değerlendirme ile olabilir.

9. Genişleyen ve karmaşıklaşan eğitim ğretim etkinliklerinde birlik ve beraberliğin sağlanması için rehberlik ve teftişe gereksinim vardır.

10. Örgütler canlı birer organizma olarak düşünüldüğünden çatışma ve anlaşmazlıklar örgütlerin doğası gereğidir. Bu anlaşmazlıklara, örgütsel ortam ve amaçları tahrip etmeden el koyacak objektif bir kuruma gereksinim vardır. Bu işlevi teftiş-soruşturma sisteminden daha iyi yerine getirecek bir sistem bulunmamıştır.

Görüldüğü üzere, teftiş örgütsel bir etkinlik olarak örgütün amaçlarına ulaşması için yapılmaktadır. Örgütlerin amaçlarına ulaşması için örgütteki uygulamaların değerlendirilmesi, eksikliklerin giderilmesi, olumlu ynlerin geliştirilmesi gerekmektedir. Bu işlevi de örgütlerde teftiş sistemi yerine getirmektedir.

Teftişin nemi bir anlamda teftişin gerekliliğidir. Aydın'a göre (2005) eğitimde teftişin gerekliliğini vurgulayan unsurlardan birincisi örgütün g kaybetmesini engellemektir. İkinci unsur, teftişin bugün artık kontrol etmekten daha çok geliştirme odaklı bir işlevi yerine getirmesidir.

Bir alt sistem olarak teftiş birimleri, uygulamanın rastgele değil biçimsel bir yapı içerisinde düzenli olarak izlenmesi ve sürecin geliştirilmesini sağlayarak örgütsel işleyişin etkili bir şekilde oluşmasına yardım etmelidir (Terzi, 1996).

Sistem zellikleri açısından teftiş; sistemin girdi, işleme ve çıktı unsurlarından bilgi alınması ve bu unsurları kurumların gelişiminde kullanılmak üzere düzenlenmesidir. Teftiş sonuçları ile beslenmeyen örgütler, eksikliklerini gidermede, yanlışlarını düzeltmede, sorunlarının farkına varmada ve bu sorunları zmede, gereksinimlerini öğrenip telafi etmede rastlantılara kalmaktadırlar (akıcı, 1985).

Teftişin İlkeleri

Teftiş, yönetim süreçlerinden biri olduğu kadar, diğer süreçlerin de yeniden düzenlenmesine kılavuzluk eden bir hizmettir. Teftiş değişik etkinlikleri ve teknikleri içermektedir. Bu etkinlikler aşağıda yazılı belirli bazı temel ilkeler doğrultusunda düzenlenmesi durumunda başarıya ulaşmaktadır (Aydın, 1975 Akt: Taymaz, 2002):

1. Teftiş planlı bir etkinliktir.
2. Teftiş geliştirilmiş bir liderlik kavramına dayanmaktadır.
3. Teftiş kurumunun amaç ve fonksiyonları ile ilgisi yönünden anlam ve önem kazanmaktadır.
4. Teftişin etkinliği, oluşturulan ve devam ettirilen etkileşim ile doğrudan ilgilidir.
5. Teftiş, müfettişlerin dışında ilgili çalışanlar tarafından da benimsendiği oranda başarılı olmaktadır.

Yukarıda sıralanan ilkeleri daha da artırmak mümkündür. Örneğin Aslan (1989) teftişin temel ilkelerini dokuz başlık altında incelemiştir. Bu temel ilkeler şunlardır:

1. Amaçlılık: Her etkinlik gibi teftiş etkinliklerinin de amaç ya da amaçları olmalıdır. Teftiş etkinliklerinin amaçlarının olmaması durumunda bu etkinlikler boş yere yapılıyor demektir. Amaçlılık ilkesi denetim süreçlerinden birisi olan "amaç saptama" da somutlaşmakta, teftişin hem gerekçesini hem hedefini belirlemektedir (Aslan, 1989; Başar, 2000).

2. Demokratik liderlik. Bir örgütte yapılan teftiş etkinliklerinin kolektif bir gelişme göstermesi gerekmektedir. Böyle bir işbirliği, grup içi güveni, bireyler arası sevgi ve saygıyı gerektirmektedir. Müfettişler bir lider olarak yol gösterici olmalı, işbirliğini sağlamalı, yardımcı olmalıdır (Aslan, 1989).

3. Hareket noktasının var olan yapı ve koşul olması. Öğretmenin deneyimi, tutum ve davranışları, öğrenciler, okul ve yönetimin politikası okulun etkileşim içinde olduğu çevre, okulun örgüt yapısı ve iklimidir (Aslan, 1989).

4. Öğrenme ve öğretme ortamının bir bütün olarak ele alınması. Öğretmenlerin mesleki olarak daha başarılı bir hale gelmesi için gerekli olan itici gücü teftiş hizmetlerinin sağlaması gerekmektedir. Ayrıca eğitim ile ilgili yeni görüş, yaklaşım ve gelişmelerden öğretmenlerin haberdar edilmesinin sağlanması da teftiş hizmetleri sayesinde olmaktadır (Aslan, 1989).

5. Bütünlük. Bütünlük ilkesi akla sistem yaklaşımını getirmektedir. Çünkü düşünce ve eylemlerde sistem görüşünün gözetilmesini gerektirmektedir. Karar öncesi, sistemi oluşturan unsurların tümü ya da sistemin çevresinin bir bütünlük içinde değerlendirilmesi gerekmektedir (Aslan, 1989). Kapsamlı düşünme, olguları her yönüyle görüp değerlendirebilme, onlar etkileyen tüm değişkenleri ve bu değişkenlerin ilişkilerini hesaba katabilme bütünlük ilkesine ilişkindir (Başar, 2000).

6. Teftiş işbirliği esasına dayanır. Bu ilkede “biz” ve “bizim” yaklaşımı esastır. Bu ilkeye esas olan bu yaklaşımın amacı, ılımlı bir örgüt ikliminin oluşturulması ve bunun sürekliliğinin sağlanmasıdır (Aslan, 1989).

7. Teftiş grup yaklaşımını öngörür. Yapılan teftiş etkinliklerinin gruplar halinde gerçekleştirilmesidir. Aslan’a (1989) göre teftiş etkinlikleri grup yaklaşımını öngörmektedir. Grupla çalışmanın amacı, grup ürünü elde etmek ve bu üründen yararlanmaktır. Grup çalışmalarında, kararlar birlikte alınacağından ve karar süreci paylaştırılacağından, ortak olarak verilen kararın uygulanması da kolaylaştırılmış olacaktır (Bilir, 1998).

8. Açıklık. Açıklık ilkesi, amaçlarda ve süreçlerde görevlilerden neler beklendiği ile ilgili olduğu kadar müfettiş eylemlerinin yöntem, süreç ve sonuçlarındaki açıklık ile de ilgilidir (Aslan, 1989; Başar, 2000). Görevlilerden neler beklendiğinin açıkça ortaya konması belirsizliğin sakıncalarını önlemekte, planlamayı kolaylaştırmakta, eylemlerin beklentilere uygunluğunu artırmakta, değerlendirmeyi sistemleştirmektedir (Başar, 2000).

9. Süreklilik. Teftişte süreklilik yoksa bazı düzeltme ve değişiklikler için kalınmış olabilmektedir (Başar, 2000). Amacına ulaşabilmesi için teftişin doğasında bulunması gerekli olan sürekliliği, birim ve teknolojik gelişmeler de zorunlu kılmaktadır (Aslan, 1989; Başar, 2000). Denetimin etkili bir şekilde yerine getirilmesinin şartlarından birisi de sürekliliktir (Taymaz, 2002).

Yukarıda sıralanan maddelerde de görüldüğü gibi teftişin temel ilkeleri arasında amaçlılıktan sürekliliğe kadar birçok ilke yer almaktadır. Bu ilkelere uyulmasının teftiş sürecini kolaylaştırdığı, etkililiğini artırdığı ya da teftişin amacına ulaşmasında yol gösterici olduğu söylenebilir.

İlkelerin sayısı değişse ya da farklı yaklaşımlarla değerlendirilse de teftişin; ortaklık, açıklık, güvenilirlik, kapsamlılık ilkelerinin ortak ilkeler olduğu söylenebilir.

Teftişin İşlevleri

Yukarıda verilen bilgiler ve ilkeler doğrultusunda teftişin bir takım işlevleri yerine getirdiği ileri sürülebilir. Taymaz'a göre (2002) teftişin esas işlevi; yapılan çalışmaları incelemek, olması gereken şekli ile karşılaştırmak, amaca ulaşmasını sağlamak üzere hizmette bulunmaktır. Bu açıdan bakıldığında Franseth'e göre (1973) teftişin işlevleri aşağıdakiler olabilir (Akt: Taymaz, 2002):

1. Öğrencilerin davranışlarını değiştirmede okulun taşıdığı sorumlulukların yerine getirilmesine,
2. Eğitimcilerin yetenekleri ile gerçek bir güven duygusunu geliştirmelerine,
3. Olguların dikkat ve işbirliği ile çözümlenmesi ışığında eğitimcilerin anlayışını değiştirmeye,
4. Öğrenmeyi kolaylaştıran bir havayı yaratmaya, görevin daha iyi yollarla yapılmasında bireyleri isteklendirmeye,
5. Örgütte gerginlikleri azaltmaya, bir içtenlik, dostluk ve anlayış duygusunun kazandırılmasına,
6. Önemli olan problemlerin çözümlenmesine ve daha başka problemlerin de incelenmesine,

7. Eğitim ve insan gelişimi alanında yapılan araştırma sonuçlarının öğrenilmesine,

8. Kullanılan öğretim yöntemlerinin geliştirilmesine; öğretmen, öğrenci ve veli ilişkilerinin sağlanmasına,

9. Problemlerin çözümlenmesinde bilimsel düşünme yöntemlerinin kullanılmasına,

10. Eğitimcilerin ve ilgililerin düşüncelerini açıklamaları için fırsat eşitliği sağlanmasına,

11. Okullardaki eğitimin geliştirilmesine, bu amaçla ilgililerin etkin bir işbirliği ile eğitime katılmalarına,

12. İlgililerin görüşlerinin yükseltilmesine, öğrencilerin görevlerini yapmada sorumluluk kazanmalarına yardım eder.

Yukarıda sıralanan maddelerde de görüldüğü gibi müfettişlerin bu işlevleri yerine getirebilmeleri için araştırma, inceleme, analiz, sentez yapma gibi bir takım becerilere sahip olmaları gerekmektedir. Çünkü teftişin işlevleri müfettişler aracılığı ile yerine gelmektedir. Bu anlamda müfettişlere çok önemli görevler düşmektedir.

Aslında yukarıda sıralanan işlevlerde de görüldüğü gibi teftişin en önemli işlevi teftişin sürekli gelişme işlevidir. Teftişin sürekli gelişme işlevi, teftiş sürecinin olmazsa olmaz bir parçası olarak varlığını korumak durumundadır. Özellikle eğitim örgütlerine özgü bu durum, kısmen eğitim işinin kendine özgü niteliğinden, kısmen de teftişin geçirdiği tarihi evrimden kaynaklanmaktadır (Açıkgöz, 1990).

Teftişin işlevlerinin geçerli, güvenilir ve objektif olması gerekir. Teftişin geçerliliği, kullandığı araçların teftişin amaçlarının gerçekleştirilmesine hizmet edebilir olması ile bağlantılıdır. Güvenilirlik ise, aynı davranışın ölçme ve değerlendirilmesinde her zaman aynı sonuçların alınmasıdır. Güvenilirlik ve geçerlilik; davranışlara dönük standartların oluşturulmasını, objektif ölçme ve değerlendirme tekniklerinin kullanılmasını gerektirmektedir (Bilgen, 1988, 143). Bu anlamda objektif olmayan bir teftişin işlevlerini yerine getirebilmesi çok güçtür (Korkmaz, 1998).

Teftişin Aşamaları

Teftişin bir takım aşamaları takip ederek gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu aşamaları aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür (Balcı ve Aydın, 2003):

1. Değerlendirilmek istenen etkinliklerin, değerlendirilecek kısmının belirlenmesi ve tanımlanması.
2. Değerlendirilmesi düşünülen etkinliğin, neye göre değerlendirileceğini ortaya koyacak temel ölçütlerin geliştirilmesi.
3. ltle ilgili verilerin belirlenmesi ve toplanması.
4. Verilerin zmlenmesi ve yorumlanması.

Yukarıda da görüldüğü üzere teftişin aşamalarında ilk önce nelerin değerlendirilmek istendiğinin belirlenmesi, buna ilişkin ölçütlerin geliştirilmesi, ilgili bilgilerin toplanması ve son olarak da verilerin özümlenmesi ve yorumlanması gerekmektedir. Burada yapılan zmlleme ve yorumlamalar, ölçütlere göre yapılmaktadır.

Teftiş, müfettişler aracılığı ile gerçekleştirilmektedir. Türk Eğitim Sistemi'nde ilköğretim düzeyindeki eğitim kuruluşlarının teftişini ilköğretim müfettişleri yapmaktadır. Buna göre aşağıda müfettişlik ile ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

Müfettiş

Temel hedefi; öğretme ve öğrenme sürecini geliştirmek olan ağdaş eğitim müfettişi, ğretim programlarını, ğretim stratejisini ve ğretimi tamamlamış öğrenciyi değerlendirerek, süreci geliştirmekle yükümlü tutulmaktadır (Turan, 1999). Buna göre yöneticinin, öğretmenin örgütte yapması gereken işleri yapıp yapmadığı ya da yapamadığı, işlerin neler olduğu ve nedenlerinin tespit edilmesine yönelik olarak yapılan tüm faaliyetler teftişi oluşturmaktadır (Yalçın, 2001). Başar'a (1993) göre

müfettişlerin görevleri; ders teftişi, kurum teftişi, rehberlik, hizmetiçi eğitim (öğreticilik), araştırma ve soruşturmadır.

Müfettişlerden bir takım rolleri yerine getirmeleri beklenmektedir. Ancak rolün oluşumu biraz karmaşıktır. Rol oluşumunu etkileyen, rol göndericiler olarak da adlandırılan kaynaklar vardır. Bu kaynaklardan birisi görevdir. Görev betimlemeleri; göreve ilişkin yetki ve sorumlulukları ortaya koyan yasa, tüzük, yönetmelik, genelge, görev ve iş listeleri ile bunların benzerleridir. Eğitim müfettişlerinin rolleri konusunda, rol oluşumundaki değişkenlerden kaynaklanan farklı görüşler vardır. Bu farklılık, rollerin gruplanmasında da farklılıklara yol açmıştır. Ancak genel olarak müfettişlerin rolleri, liderlik, yöneticilik, rehberlik ve yardım, eğiticilik, araştırma ve soruşturma (Başar, 1993) olarak sayılabilir.

Aslan (1989) teftiş ile liderlik arasında mesleğin özelliğinden kaynaklanan büyük bir ilişki olduğunu ileri sürmektedir. Müfettiş, teftiş görevini yerine getirirken liderlik görevini de yerine getirmektedir. Bir müfettişin görevini layıkıyla yerine getirebilmesi için aşağıdaki liderlik özelliklerine sahip olması gerekmektedir (Taymaz, 2002, 53):

1. Yapacağı işin gerektirdiği teknik yeterlilik, teknik bilgi ve becerilere sahip olmak.
2. Başkaları ile çalışacağına göre sosyal yeterlilik, sosyal konularda bilgi ve alışkanlıklar kazanmış olmak.
3. Samimi, güven verici, başkalarının iyiliğini isteyen, namus ve haysiyetine düşkün olmak.
4. Girişken, başkalarına kolay yaklaşan, konuşan, inandıran, ikna eden, cesaret veren, doğru yolu gösteren kişi olmak.
5. Çalışanlara karşı yardımcı, çalışmaya istekli, güdüleyici ve arkadaşça davranan bir yaklaşımı olmak.
6. Çalışanların ideal görüşlerine, inançlarına, haklarına ve değer yargılarına karşı saygılı olmak.
7. Kimlerle birlikte çalışacağı, ilişki kuracağı ve işbirliği yapacağı hakkında bilgi sahibi olmak.

8. Kurumun politikası, yararları hakkında başkalarını aydınlatmaya yetenekli ve istekli olmak.

9. Çalışanların yetki ve sorumluluğunu anlamada, vermede yetenekli ve bilgili olmak.

10. Çalışanların hatalarını ortaya koymada, kıskançlık duygusu ve hasetlerine karşı uyanık ve dikkatli olmak.

11. Çalışanların daha iyi yaşaması ve gelişmesi için gerekli olanakları sağlamaya istekli ve gayretli olmak.

12. Amaçlara ulaşmak için plan ve programlar hazırlama bilgi ve becerisine sahip olmak.

13. Görevleri tamamlamak ve amaçlara ulaşmak üzere iyi organize bilgi ve becerisine sahip olmak.

14. Liderlik dinamizmine ilişkin yeterli bilgi ve uygulama becerisi kazanmış olmak.

15. Alternatifler arasından seçim yapma, çabuk ve isabetli karar verme yeteneğini geliştirmiş olmak.

16. Kararlarda sağlam olmak üzere esas delilleri elde eden fakat inat etmeyen insan olmak.

17. Verilen kararları koşulları göz önünde bulundurarak uygulama becerisi kazanmış olmak.

18. İşleri tamamlama, iş usullerini geliştirme ve sonucu değerlendirme yeteneğine sahip olmak.

19. Çalışanları güdüleyen, onlara moral veren; saygınlık ve statü konularında dikkatli olmak.

20. Sistemin politika ve örgütüne ilişkin çalışmalarda katkıda bulunan birey olmak.

Yukarıda sıralanan maddelerde de görüldüğü gibi ilköğretim müfettişlerinden liderlik rollerini yerine getirmeleri beklenmektedir. Günümüzde artık okul ile ilgili bütün paydaşların liderlik becerilerine gereksinim vardır. Okul yöneticilerinin, ilköğretim müfettişlerinin, öğretmenlerin, diğer eğitim yöneticilerinin liderlik becerileri göstermeleri büyük bir öneme sahip görünmektedir. Çünkü günümüzdeki eğitim sorunlarının çözümünün sadece yöneticilik becerileri ile çözülemeyeceği açık olarak

görülmektedir. Yukarıda sıralanan liderlik özelliklerine uygun olarak başarılı bir müfettişin aşağıdaki maddeler halinde sıralanan girişimlerde bulunması gerekmektedir (Taymaz, 2002, 49):

1. Müfettişlik statüsüne pozitif bir yaklaşımla bağlanmak ve bu statüye göre ilerlemek.
2. Görevinin bir kamu hizmeti olduğunu, bu görevin amaçlarını ve standartlarını kavramak.
3. Müfettiş olduğundan fark edilir bir gurur duymak, bu görevin sorumluluğunu hissetmek.
4. Teftiş hizmetlerini analiz etmek, hangilerinde en başarılı olduğunu hissetmek.
5. Gözlem ve değerlendirme yapmak için gerekli araç ve teknikleri geliştirmek.
6. Teftiş ettiği çalışanlar ile olumlu ilişkiler kurmak, güdüleme, isteklendirme yollarını aramak.
7. Kurumlarda çalışan çalışanlara yardımcı olmak, yol göstermek, rehberlik etmek.
8. Çalışmaların etkinliğini artırmak ve grupları harekete geçirmek üzere ilgililerle ilişki kurmak.
9. Tecrübelerden yararlanmak üzere örnek olay ve sonuçlarını kaydetmek.
10. Grup etkinliklerine katılmak, etkileşimi sağlamak, okul çevre ilişkilerini geliştirmek.
11. Araştırmaları, yayınları, yenilikleri ve gelişmeleri izlemek, ilgililere ulaştırmak.
12. Kendi çalışmalarını değerlendirmek, başarıyı ve etken faktörleri ortaya koymak.

İlköğretim müfettişlerinin yukarıda sıralanan girişimlerde bulunabilmeleri, günümüz çağdaş insanlarında da olması gereken bir takım nitelikleri akla getirmektedir. Bunlar arasında eleştirel düşünme, analitik bakış açısı, araştırmacılık, girişimcilik, çok yönlü düşünme gibi nitelikler sayılabilir. Bu niteliklerin sadece müfettiş ve okul yöneticilerinde bulunması değil bu niteliklerin eğitim sistemindeki bütün

bireylerde bulunması gerekmektedir. Ayrıca bu niteliklerin eğitim yolu ile bütün bireylere kazandırılması da gerekmektedir.

Müfettişlerin yukarıda sıralanan girişimlerde bulunabilmesi için, yukarıda değinilen niteliklerden daha başka bir takım niteliklere sahip olması gerekmektedir. Taymaz'a (2002) göre bir müfettişin sahip olması gereken mesleki uzmanlık nitelikleri şunlardır: Kapsamlı bir genel eğitim ve kültüre sahip olmak, teftişin amaç ve politikasını anlamış olmak, teftişin sistemdeki yerini ve önemini kavramış olmak, kurumun faaliyet alanı ile ilgili bilgilere sahip olmak, müfettişliğin gerektirdiği uzmanlık eğitimi görmüş olmak, meslekle ilgili yasalar hakkında bilgi edinmiş olmak, teftişte kullanılan araç ve yöntemleri uygulamak ve geliştirmek, insan ilişkilerini ve geliştirilmesini sağlamak, yeniliklere açık, araştırmacı, yapıcı ve bulucu olmak, analiz etme ve sentez yapma hünerlerine sahip olmak, kararları doğru, isabetli ve nesnel olarak vermek, aydınlatıcı bilgi veren, bireye yol gösteren, hataları ve önleyici önlemleri bulan, öneren, insanların moralini yükselten, yerinde güdüleyen, çalışanların değerlendirmesini yansız ve hatasız yapan, kendi çalışmalarını ve davranışlarını değerlendiren, suç sayılan eylemleri gören, bulan ve tanımlayan, teftiş ile sistemin gelişmesine katkıda bulunan, teftiş ve soruşturma raporlarını hatasız yazan olmak.

Müfettişlerin, yukarıda sıralanan uzmanlık niteliklerine sahip olması, müfettişe olan güven ve saygıyı artırır. Müfettişin etkili olarak görev yapmasını sağlar. Bu da yönetici ve öğretmenlerin verimli çalışması açısından önemlidir. Çünkü Türk Eğitim Sisteminin amaçlarına ulaşması büyük ölçüde okullardaki eğitim çalışanlarına bağlıdır. Bu anlamda müfettiş aşağıdakileri yerine getirebilmelidir (Palmer ve Winters, 1993; Güçlü ve Poll, 1997 Akt: Bozkurt, 2001):

1. Okulda gelişmeyi engelleyen unsurları belirleme,
2. Problemlere yaklaşımda yararlı yöntemleri bulma,
3. Problem çözmede bireyler ve gruplar arası iletişimi kurmayı kolaylaştırma,

4. Hizmet içi eğitim imkânlarının değerlendirilmesi için personelde başarı, bilgi ve süreç açısından azami gelişmeyi sağlama,

5. Personelin hizmet içi deneyimlerini değerlendirme ve sonuçlandırma,

6. Personelin mesleki performansını geliştirmedeki çabaları destekleme, konularında eğitim personeline öncülük edebilme.

Yukarıda sıralanan maddeler eğitim sisteminin sürekli gelişimi için olmazsa olmaz gerekliliklerdir. Çünkü eğitimin sürekli gelişimi teftiş sisteminden elde edilen bulgular sayesinde olmaktadır. Yukarıda da bir takım maddeler sıralanmıştır ve bunları müfettişlerin yapması beklenmektedir; ancak, Burgaz (1992) yapmış olduğu “Türk Eğitim Sisteminde Denetmenlerin Başarılarını Etkileyen Nedenler” adlı araştırmada ilkokullardaki teftiş uygulamalarında, müfettişlerce yerine getirilmeyen rol davranışlarını araştırmış ve şu bulguları elde etmiştir:

1. Müfettişler, kendilerine verilen hizmet öncesi eğitimin yeterli olmadığını düşünmektedir.

2. Müfettişler, kendilerine verilen hizmet içi eğitimin yeterli olmadığını düşünmektedir.

3. Müfettişler, kendilerini geliştirmeye istekli olmadıklarını düşünmektedirler.

Yukarıda sıralanan maddelerde de görüldüğü gibi müfettişler gerek hizmet öncesi gerekse hizmetiçi eğitimin yetersiz olduğunu düşünmektedir. Bu yetersizliğin yanı sıra, müfettişler kendilerini geliştirmeye de pek istekli olmadıklarını düşünmektedir. Bu durum sadece araştırma işlevi için değil müfettişlerden beklenen diğer roller ve işlevler içinde olumsuz bir durum ortaya çıkarmaktadır. Dolayısı ile teftiş etkinliklerinin eğitim sistemini geliştirme ve düzeltme işlevi de tam olarak yerine getirilememektedir.

Yukarıda sıralanan işlerin yerine getirilebilmesi için, müfettişlerin birtakım eğitim görevlerine katılmaları gerekmektedir. Bursalıoğlu'na göre (2000) müfettiş aşağıdaki eğitim görevlerine katılmalıdır:

1. Planlama: Birey ve grup halindeki eğitim eylemleri için hazırlık yapmak.
2. Yönetim: Karar ve koordinasyon süreçlerine katılmak.
3. Teftiş: Eğitim ve öğretimi değerlendirmek ve niteliğini yükseltmek.
4. Araştırma: Eğitim ve öğretimin içinde bulunduğu koşulları tanıma ve bunlarla ilgili önerilerde bulunmak.

Yukarıda sıralanan görevleri yerine getirebilecek olan müfettiş, klasik olmaktan daha çok idealist olmalıdır.

Bu işlevlerin yerine getirilebilmesi ve yukarıda sıralanan birçok konu ile ilgili olarak müfettişlerin bilimsel araştırma kavrayışına ve bilimsel tutuma sahip olması gerektiği söylenebilir. Başar (1993) müfettişin göstermesi gereken bilimsel tutum ve davranışları aşağıdaki gibi sıralamıştır:

1. Açıklık: Kişinin kendine ve çevresine karşı dürüst ve samimi olmasıdır.
2. Yansızlık: Gerçeğe ve doğruya yönelmede, düşünce ve gözlemlerde bağımsız kalabilmektir.
3. Kuşkuculuk: Eleştireci bir gözle bakmak, güvenilir kanıt istemektir.
4. Sabırlılık: Yeterli kanıt bulunana kadar beklemektir.
5. Sistemlilik: Düzenli olmak; çalışmalarını, verileri ve değişkenleri bütünlük içinde görmektir.
6. Özenlilik: Çalışmalarda titiz olmak ve her ayrıntıya özen göstermektir.
7. Esneklik: Yargılarda, kesinlik yerine olasılığa yer vermektir.
8. Sadelik: İşlerin daha az zaman, emek ve kaynak kullanılarak gerçekleştirilmesidir.
9. Direşkenlik: Kararlı olmak ve güçlükler karşısında yılmamaktır.
10. Nesnellik: Olaylar arasında bağıntılar ve özellikle nedensel bağıntılar arayabilmek ve bunları değerlendirebilmektir.

Müfettişlerin, yukarıda sıralanan bilimsel tutum ve davranışlara sahip olması gerek araştırma görevlerini yerine getirmelerinde, gerekse diğer etkinliklerini yerine getirmelerinde çok önemlidir. Çünkü yukarıda sıralanan tutum ve davranışlar bilimsel etkinlikler içinde olan bütün bireylerin sahip olması gereken niteliklerdir.

Türk Eğitim Sisteminde Teftiş

Türk Milli Eğitim Sisteminde teftiş hizmetleri, istenilen bir durum olmamakla birlikte iki ayrı kurum tarafından yürütülmektedir. Ortaöğretim kademesinde bakanlık müfettişleri, ilköğretim kademesinde ilköğretim müfettişleri teftiş hizmetlerini yerine getirmektedir. Burada konu ile ilgili olarak ilköğretim müfettişleri ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

Türk Eğitim Sisteminde Teftişin Yasal Dayanakları

Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Sistemi, 3797 sayılı MEB Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun uyarınca “İlköğretim Müfettişliği” ve “Bakanlık Müfettişliği” olarak ifade edilen birimlerden oluşmaktadır. Bakanlık Müfettişleri doğrudan Bakana, İlköğretim Müfettişleri ise il milli eğitim müdürlüklerine bağlı olarak teftiş ve değerlendirme, rehberlik ve iş başında yetiştirme, inceleme, soruşturma ve araştırma hizmetlerini yerine getirmektedirler. Her iki teftiş birimindeki müfettişlerin mesleğe giriş koşulları aynıdır ve bunlar, Türkiye’deki diğer müfettiş unvanlı teftiş elemanları gibi 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 36/A–11. maddesiyle düzenlenen “Kariyer Meslek Sınıfı” içerisinde yer almaktadırlar. Görev alanlarına bakıldığında, Bakanlık Müfettişleri -fiili olarak- orta öğretim kurumları ile il/ilçe milli eğitim müdürlüklerinin, İlköğretim Müfettişleri ise, başta ilköğretim kurumları olmak üzere, ildeki tüm eğitim kurumlarının teftiş, inceleme ve soruşturma görevlerini yürütmektedirler. Aynı sistemin teftiş birimlerinin yapılanmasına bakıldığında ise, aralarında organik bir bağın bulunmadığı görülmektedir.

Türk Eğitim Sisteminde Teftişin Genel Amaçları ve İlkeleri

Yasal düzenlemelere göre eğitim kurumlarında yapılan teftişin genel amaçları şöyle özetlenebilir (MEB, 1993; 1999; 2001; <http://www.meb.gov.tr>; <http://tkb.meb.gov.tr>):

1. Türk Millî Eğitiminin ve kurum amaçlarının gerçekleştirilmesinde yönetici, öğretmen ve diğer personelin çalışmalarını yönlendirmek,
2. Kurumların program ve kurallara uygun çalışıp çalışmadıklarını denetlemek, değerlendirmek, düzeltici ve geliştirici önlemler almak,
3. Kurum personelinin görevi başında yetişmelerini sağlamak, çalışmalarını objektif olarak ölçmek ve değerlendirmek,
4. Kurum personeli arasında birlik ve dayanışmaya katkıda bulunmak,
5. Eğitim hizmetlerinin yürütülmesinde; planlama, eş güdümlü ve uygulamaya katkıda bulunmak,
6. Eğitim öğretimle ilgili sorunları belirlemek ve çözümüne yardımcı olmak,
7. İnsan gücü, tesis, araç-gereç ve zamanın ekonomik ve verimli kullanılmasını sağlamak,
8. Kurumun çevreyle bütünleşmesine; yönetici, öğretmen ve veliler arasında uyumlu ilişkiler kurulmasına katkıda bulunmak,
9. Güdülemeyi ve morali artırmak; iş doyumunu sağlamak, üretim ve verimliliği en üst düzeye çıkarmak.

Okulların/kurumların teftişinde göz önünde bulundurulması gereken temel ilkeler şunlardır (MEB, 1993; 1999; 2001; <http://www.meb.gov.tr>; <http://tkb.meb.gov.tr>):

1. Rehberlik ve teftiş; kontrol, düzeltme ve geliştirme amaçlı yapılır.
2. Rehberlik ve teftiş, demokratik bir süreçtir.
3. Yetkiden çok etkiyi, özendirmeyi, ödülü, işbirliğini ve katılmayı içerir.
4. Eğitim, öğretim ve yönetim etkinliklerinin bütünü ile ilgilidir.
5. Sorunları paylaşma, belirleme ve çözümlenmede birlikte karar vermeyi; plânlama, uygulama, değerlendirmeyi ve gerekirse bir gelişim plânı yapmayı gerektirir.
6. Sorumlulukların paylaşılmasına ve insan ilişkilerinin gelişmesine katkıda bulunur.
7. Yönetici, öğretmen ve diğer personelin meslekteki yeterliliğini geliştirmesine yardım eder.
8. Bütünlük ve süreklilik taşır.
9. Bireysel farklılıkları ve çevre koşullarını dikkate alır.
10. Eğitimin değerlendirilmesine ve geliştirilmesine hizmet eder.
11. Eğitim öğretim yöntem ve tekniklerinin geliştirilmesini sağlayacak inceleme ve araştırmalara önem verir.
12. Öğretme ve öğrenme sürecinin geliştirilmesini esas alır.
13. Bilimsel ve objektif esaslara dayanır.
14. Açıklık ve güvenilirliği gerektirir; müfettiş öğretmenin gereksinim duyduğu konuları birlikte belirler, teftiş sonrası görüşlerini öğretmenle paylaşır.

15. Ekonomiklik ve verimliliği gerektirir.

16. Sistemi amaçlarına uygun olarak yaşatmayı, madde ve insan kaynaklarının en verimli biçimde kullanılmasını esas alır.

Yasal Metinlere Göre İlköğretim Müfettişlerinin Görevleri

Müfettişler, kendi istekleri dışında veya teftiş hizmetlerinin gerekleriyle bağdaşmayan sağlık, ahlakî veya meslekî yetersizlikleri saptanmadıkça görevden alınamazlar. Sağlık, ahlakî veya meslekî yetersizlik hallerinin de, sağlık kurulu raporu, yargı kararı veya müfettiş raporu ile belgelenmesi gerekir. Müfettiş ve müfettiş yardımcıları aşağıdaki kurumlarda, teftiş ve değerlendirme, rehberlik-mesleki yardım ve iş başında yetiştirme ve inceleme-soruşturma hizmetlerini yürütürler. İlköğretim Müfettişlerinin görev alanları (MEB. 2005);

1. Okul öncesi eğitim kurumları,
2. İlköğretim kurumları,
3. Özel eğitim gerektiren çocuklar için açılmış ilköğretim seviyesindeki okullar,
4. İlköğretim düzeyindeki yetiştirici ve tamamlayıcı sınıflar ve kurslar,
5. İlköğretim seviyesinde açılan öğrencileri yetiştirme kursları,
6. Özel öğretim kurumlarına bağlı, ilköğretim seviyesindeki dersane, kurs, etüt eğitim merkezleri ve okulları,
7. Valilikçe uygun görülen diğer okul/kurumlarda inceleme ve soruşturma işleridir.

İlköğretim müfettişleri, resmi ve özel ilköğretim kurumlarında (MEB, 1999);

1. Rehberlik ve iş başında yetiştirme,

2. Teftiş ve değerlendirme,
3. İnceleme,
4. Soruşturma, görevlerini yerine getirmekle yükümlüdürler.

21.07.2005 tarihinde MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlığı Yönetmeliği'nde yapılan değişiklikle, bu yönetmeliğe "e" fıkrası eklenerek, "araştırma" görev olarak belirtilmiştir. Önceki yönetmeliklerde inceleme görevi adı altında ve kapsamında verilen araştırma görevi, 2005 yılında yapılan bu değişiklikle, araştırma adı altında verilmiştir. İlköğretim müfettişlerinin araştırma görevleri (MEB, 2005):

1. Görev alanlarındaki okul/kurumların eğitim-öğretim, yönetim ve öğrencilerle ilgili ihtiyaç duyulan konularda araştırma yapmak,
2. Okul/kurum personelinin yeterlik ve verimliliklerini araştırmak,
3. Bölgesinde okula devam etmeyen öğrencilerin devamsızlık sebeplerini araştırmak,
4. Eğitim sorunlarını belirlemek, çözüm önerileri geliştirmek ve eğitimin niteliğini artırarak etkin ve verimli olarak gerçekleştirilmesine yönelik araştırma yapmak,
5. Okul ve çevre ilişkisini güçlendirmek amacıyla araştırma yapmak,
6. Görev alanlarıyla sınırlı olmak kaydıyla başkanlıkça verilen diğer konularda araştırma yapmaktır.

Teftiş, bir kurumun her alan ve kademesinde yapılır. Bu nedenle müfettişlerin görevlerini başarı ile yapabilmeleri için yeterlik alanlarına göre yetiştirilmeleri gerekir. Müfettişlerin görev ve fonksiyonları incelendiğinde; yöneticilik, liderlik, rehberlik, öğreticilik, araştırma uzmanlığı ve sorgu yargıçlığı ile teftiş alanlarında hizmet ettikleri ve rol oynadıkları görülür (Taymaz, 1982: 4; Cengiz, 1992).

Yöneticilik. Müfettiş; profesyonel yönetici rolünde, yönetici, uzman, öğretmen ve diğer personelin çalışmalarını koordine ederek örgütün amaçlarına katmalıdır. Bilir'e (1989, 83) göre müfettiş grubun çalışmalarına yön vermekte ve bütünlük kazandırmakta, gerektiğinde yol göstermekte ve hükmetmektedir. Bu anlamada müfettişlerin yöneticilik rolüne gereksinim vardır.

Liderlik. Müfettiş denetlediği kişilere örnek davranışlar göstererek ve onlarla birlikte çalışarak etkili ilişkilerini geliştirmelidir. Her lider yöneticidir, fakat her yönetici lider değildir. Bennis (1989) liderlik ile yöneticiliğin birbirinden farklı şeyler olduğunu belirtmektedir. Bennis'e göre (1989) liderler ile yöneticiler arasındaki farkları, içinde bulunduğu koşullara hâkim olanlarla ona teslim olanlar arasındaki farklar gibi algılamak gerekmektedir. Bennis'e göre (1989) liderler ile yöneticiler arasındaki farklar şunlardır:

1. Yönetici sadece yönetir, liderse yönetirken yenilikler yapar.
2. Yönetici bir kopyadır, liderse orijinaldir.
3. Yönetici elindekileri korumaya, lider onları geliştirmeye çalışır.
4. Yönetici yapı ve sistemler üzerinde durur, liderse kişilerin üzerine eğilir.
5. Yönetici çalışanlarını baskı ve kontrol altında tutmaya çalışır, liderse onlara güven verir.
6. Yönetici kısa vadeli düşünür, liderse uzun vadeli bir bakış açısına sahiptir.
7. Yönetici "Nasıl?" ve "Ne Zaman?" liderse "Ne?" ve "Niçin?" sorularını sorar.
8. Yöneticinin gözü hep alt sınırlardadır, liderin gözü ise hep ufuğa yönelmiştir.
9. Yönetici taklit eder, lideri icat eder.
10. Yönetici statükoyu kabullenir, liderse ona meydan okur.
11. Yönetici tipik iyi bir askerdir, liderse kendisine has bir kişiliktir.
12. Yönetici işleri doğru yapar, liderse doğru işleri yapar.

Yukarıda sıralanan maddelerde de görüldüğü gibi yöneticiler daha dar bir bakış açısı ile yönetim gösterirken, liderler geniş bakışı sergilemekte, etkilemekte ve etkilenmektedirler. Liderlik astları etkilemeyi ve onlardan etkilenmeyi gerektiren bir süreçtir.

Rehberlik. Müfettiş, bir rehber gibi davranış gösterebilmek için denetlediği personele mesleki yardımda bulunmalı, sorunlarının çözümünde kendilerine yardımcı olmalıdır.

Türkiye’de ilköğretim müfettişlerinin rehberlik etkinlikleri ile ilgili olarak yapılan çalışmalarda (Bykşık, 1989; Sarı, 1987; Karaman, 1982; Atay, 1991; Ecevit, 1996; Cemaloğlu, 1996) ilköğretim müfettişlerinin rehberlik rolleri, hep meslekle ilgili bilgileri öğretmene aktarma, ğretmeni kılavuzlama olarak ele alınmış ve ilköğretim müfettişlerinin rehberlik rollerini büyük oranda yerine getirmedikleri bulgusuna ulaşıp, buradan ilköğretim müfettişlerinin rehberlik rolünü oynayamadıkları sonucuna varmışlardır (Akt: nal, 1998). Can’ a göre (2004) ğretmenler, müfettişlerin daha çok inceleme, soruşturma ve teftiş ağırlıklı çalıştıklarını, rehberliğin yeterince yapılmadığını belirtmişlerdir.

Ancak Ayhan (1991) yapmış olduğu araştırmada ilköğretim müfettişlerinin eğitim sistemindeki rolleri ve yeterliklerini belirlemeye çalışmış ve ilköğretim müfettişlerinin kendilerinin öğretmenlere iyi derecede yardımcı olduklarını, yürürlükteki teftiş sisteminin öğretmenlere olumlu şekilde faydalı olduğunu belirtmişlerdir (Akt: Has, 1998). Karagözoğlu’nun (1977) yaptığı araştırmadan elde ettiği sonuçlara göre; ilköğretimdeki teftiş sisteminin, eğitim ve ğretim çalışmalarının verimini artırmak ve öğretmenlere gerekli rehberlik ve yardım hizmetlerini sağlamak amacıyla modern teftiş ve değerlendirme esaslarına göre yeniden düzenlenmesi gerekmektedir (Akt: Kartal, 1997).

Öğreticilik. Müfettiş, teftiş ettiği personelin ğretim eksikliğini bulup düzelterek, hizmet içinde yetiştirilmesini sağlamalıdır.

Araştırma Uzmanlığı. Müfettiş, sistemin geliştirilmesi için bir araştırmacı gibi ilgili alanlara dönük bilgi toplamalı, sorun alanlarını belirlemeli ve sonuçlardan yararlanılmasını sağlamalıdır.

Sorgu Yargılığı. Müfettiş, teftiş ettiği kurumlarda görevli personelin suç sayılan eylemleri karşısında gerekli soruşturmayı yaparak, ilgili yerlere sunmakla da görevlidir.

Teftiş. Müfettiş, önceden kararlaştırılan amaçların gerçekleşme derecesini ilgililere bildirmelidir.

Çeşitli Ülkelerde Eğitim Teftişi

Müfettişler sadece Türk Eğitim Sistemi'nde değil diğer ülkelerde de bir takım görevleri yerine getirmektedir. **Fransa**'da, eğitim politikasına ülke çapında ne derece uyulduğunu izlemek ve uygulamaların niteliğini tespit etmek için Bakanlık müfettişleri; alt yönetim birimlerini oluşturan "department arrondissement" ve "commune" de en yüksek yönetim görevlisine bağlı bir grup ilköğretim müfettişi vardır (Oktay, 1998; Bozkurt ve Karabıyık, 1999; Başaran, Karabıyık ve Bozkurt, 2001; Kayıkçı, 2005).

Almanya'da Anayasa ve Eyalet Yasaları'na göre bütün eğitim sistemi devletin teftişi ve sorumluluğu altındadır. Genel eğitim ve mesleki eğitim veren okulların teftişi ve yönetimi, en üst resmi makam olan Eyalet Kültür Bakanlıkları tarafından yapılmaktadır. Okulların devletçe teftişi, okullardaki planlama ve düzenlemelerin tamamını kapsamaktadır (Başaran ve diğerleri, 2001; Erginer, 2006).

İrlanda'da müfettişler, eğitim bakanlığı ve okullar arasında temel irtibatı sağlayan kişilerdir. Teftişin yanı sıra öğretmenlerin değerlendirilmesi, danışmanlık, müfredat planlaması, test ve sınavların yönetimi, öğretmenlerin hizmetiçi kurslarının organizasyonu, katılımı ve öğretmen yetiştiren kurumlarla irtibatı sağlamak, bazı işler için öğretmenlerle görüşme ve genellikle eğitim bakanlığı adına bilgi hizmeti sağlamak gibi çeşitli görevleri vardır. Müfettişler üst düzeyde, politika oluşturulmasına yardım eder ve bakana tavsiyede bulunabilirler (Başaran ve diğerleri, 2001; Komisyon, 1996 Akt: Kayıkçı, 2005).

Hollanda'da müfettişler bir müfettiş başkanlığında altı gruba ayrılmıştır. Bunlar; ilköğretim ve özel öğretim, genel orta öğretim, birinci devre mesleki ortaöğretim, ikinci devre mesleki ortaöğretim genç çalışanların eğitim öğretimi, yetişkin eğitimi, yüksek mesleki eğitim, özel hizmetler, azınlık dilleri ve kültürü öğretimi ve eğitimini destekleyen kurumlardır (Bozkurt ve Karabıyık, 1999; Başaran ve diğerleri, 2001; Komisyon, 1996 Akt: Kayıkçı, 2005).

İtalya'da müfettişlerin görevleri; denenmiş projelerin okullarda uygulanmasına teknik yardım, planlama, organizasyon ve araştırma çalışmaları üzerine teknik danışmanlık; yeni teknik programların geliştirilmesi sınavların amaçları doğrultusunda gerçekleştirilmesi; bakanlığa ait direktiflerin kullanılmasında, insan ve materyal kaynaklarının elde edilmesi, öğretmenlerin hizmetiçi eğitim gereksinimlerinin belirlenmesinde danışmanlık yapmak ve bağlantı kurmak olarak tanımlanabilir (Kasapçopur, 1996; Bozkurt ve Karabıyık, 1999; Başaran ve diğerleri, 2001).

İspanya'da sekiz eğitim yönetiminin her biri (biri merkez) kendi toprak bütünlükleri içerisinde teftiş için kendi kurumlarını kurmuşlardır. Bunların teftişleri ikili bir amaca yöneliktir. Hem eğitim gereksinimleri için rehberlik yapmak ve denetlemek, hem de eğitim toplantılarında eğitim çalışmalarını değerlendirmekle görevlendirilmiştir (Kasapçopur, 1996; Başaran ve diğerleri, 2001).

Lüksemburg'da bakanlık müfettişleri kıdemli öğretmenlerden oluşmakta ve ilköğretimde teftiş yapmaktadır. İlköğretim sonrası eğitimde teftiş, ilgili okul yöneticileri tarafından gerçekleştirilmektedir. Teftişler, ders kitapları ve müfredat programları ile ilgili olarak bakanlıkça yapılmaktadır (Bozkurt ve Karabıyık, 1999; Başaran ve diğerleri, 2001).

Belçika üç topluluğa (Flaman, Fransız ve Alman Toplulukları) sahip bir ülkedir. Belçika'da üç topluluğun teftişi birbirinden farklı uygulamalara sahiptir. Topluluklardaki farklı teftiş sistemleri de, konuştukları dillere ait ülkenin teftiş yapısı özelliklerini taşımaktadır (Başaran ve diğerleri, 2001).

Yukarıda kısaca açıklanan teftiş sistemlerinde de görüldüğü gibi her ülkenin kendi eğitim sistemine göre şekillenen teftiş sistemleri mevcuttur. Belçika'da eğitim sisteminin üçlü yapısına uygun olarak üçe farklı teftiş sistemi varken daha merkezi bir niteliğe sahip olan ülkelerde teftiş merkezden yönetilebilmektedir. Ayrıca Lüksemburg gibi ülkelerde teftiş okul yöneticileri tarafından gerçekleştirilirken, Almanya gibi ülkelerde merkezden görevli kişiler teftiş yapabilmektedir. İrlanda'da müfettişler, eğitim bakanlığı ve okullar arasında temel irtibatı sağlayan kişiler olarak görülürken, İtalya'da müfettişler denenmiş projelerin okullarda uygulanmasına teknik yardım, planlama, organizasyon ve araştırma çalışmaları üzerine teknik danışmanlık; yeni

teknik programların geliştirilmesi sınavların amaçları doğrultusunda gerçekleştirilmesi gibi görevleri yerine getirebilmektedir.

Araştırma

Türk Eğitim Sisteminde, her türlü gelişmenin temeli olan bilimsel araştırma, müfettişlerin görevleri arasında yer almaktadır. Bu görev Amerika ve diğer Avrupa ülkeleri eğitim sistemlerinde de müfettişlere verilmiştir. Müfettişin araştırma görevinde göstereceği etkili ve verimli çalışmalar, eğitim sistemlerinde karşılaşılan güçlük ve problemlerin çözülmesinde anahtar olacaktır. Çünkü müfettiş, eğitim sistemindeki uygulamaları izleyen, gözlemleyen, raporlaştıran, uygulamaların içinde yaşayan kişidir. Sorunları tanımlayan, çözüm yolları arayan, rehberlik ve mesleki yardımda bulunan uzmandır.

Araştırma, problemlere güvenilir çözümler aramak amacıyla, planlı ve sistemli olarak verilerin toplanması, çözümlenmesi, yorumlanarak değerlendirilmesi ve rapor edilmesi süreci olarak tanımlanabilir (Ankara Üniversitesi, İlköğretim Müfettişleri Semineri Ders Notları, Köklü, Büyüköztürk, 1998, 211). Müfettişin, araştırma görevini yerine getirirken, bir araştırma uzmanı olarak çalışması, teknik bilgi ve becerilere sahip olmasının yanı sıra bilimsel tutum ve davranışları da göstermesi beklenir.

Teftişin ve müfettişlerin amacı, süreci geliştirmek (Dağlı, 2001) olduğuna göre, müfettişler bilimsel araştırma yönteminin gerektirdiği araştırma yeterliklerini kazanmış olmalıdır. Bu yeterlikler, problemi hissetmek ve tanımlamak, araştırma sorularını ya da denenceleri kurmak, araştırmanın amacına uygun yöntem geliştirmek (araştırma modeli oluşturmak, evren ve örnekleme belirlemek, veri toplama aracını geliştirmek, uygun veri analizi tekniklerini belirlemek), elde edilen bulguları yorumlayabilmek, yargı ve önerileri geliştirmek ve araştırma raporu hazırlayabilmektir (Bailey, 1987 Akt: Köklü ve diğerleri, 1999; Karasar, 1995). Ancak teftiş kurulunun ve müfettişlerin bu görevleri doğrultusunda, eğitim sisteminde karşılaşılan sorunlar ile ilgili olarak araştırma yaptıkları görülmemektedir (Cengiz, 1992; Arabacı, 1995).

Konu ile ilgili olarak yapılmış olan araştırmalar incelendiğinde ilginç bulgulara ulaşılmıştır.

Tutumlu (1992) yapmış olduğu araştırmada ilköğretim müfettişlerinin görev önceliklerini sırası ile soruşturma, rehberlik ve işbaşında yetiştirme, inceleme ve araştırma, teftiş ve değerlendirme şeklinde belirlemiştir. Aynı çalışmada, inceleme ve araştırma alanı ile ilgili olarak en çok zamanın bölgedeki ilköğretim gereksinimlerinin tespit edilmesine ayrıldığı belirlenmiştir.

Atay (1995) ilköğretim müfettişlerinin yeterliklerini incelediği araştırmasında, rehberlik ve liderliğin en fazla önem verilen, sorgu hâkimliğinin ise en az önem verilen yeterlikler olduğunu belirlemiştir. Müfettişlerin yüksek derecede göstermeleri gereken ancak düşük derecede gösterdikleri alanlar ise “araştırma uzmanlığı” ve “liderlik” olarak belirlenmiştir.

Gökalp (1995); araştırmasında grupla teftiş faaliyetlerinde, öğretmenlerin kendilerini yenileme ve araştırma yapma çabalarının göz önüne alınmadığı ortaya çıkmıştır. Arabacı (1995) ise ilköğretim müfettişlerinin eğitim-öğretim sürecinin gelişmesi için araştırma ve inceleme yapamadıklarını belirlemiştir.

Araştırma için çoğu zaman sadece olaylara bakma, bilgi, veri ve istatistik toplama sanılmakta ve değişik tanımlar yapılmaktadır. Bu tanımların hepsinde, araştırmada, insanlığın yararına yönelik olma; bireyin ve toplumun karşılaştığı problemleri çözme; insanlığın hizmet ve kullanımına yeni araçlar getirme gibi amaçların bulunduğu sezilmektedir (Kaptan, 1998).

Araştırma, bilimsel çözümleme yönteminin formal, sistemli ve dikkatli bir biçimde uygulanması şekli olarak (Best, 1970) tanımlanabilir (Akt: Kaptan, 1998). Buna göre araştırmanın, problemlere güvenilir çözümler aramak amacı ile planlı ve sistemli olarak, verilerin toplanması, çözümlenmesi (analizi), yorumlanarak değerlendirilmesi ve rapor edilmesi süreci (Karasar, 1995) olduğu söylenebilir.

Yukarıdaki tanımlarda da görüldüğu gibi araştırmanın, temelde, bir arama, öğrenme, bilinmeyen bilini yapma, karanlığa ışık tutma, kısaca bir aydınlanma

süreci (Karasar, 1995) olduğu söylenebilir. Buna bağlı olarak araştırmaya dayalı bilginin şu niteliklere sahip olduğu söylenebilir (Balcı, 2004, 5):

1. Nesnellik. Hem bir prosedür hem de özelliktir. Prosedür olarak nesnellik, sadece bir anlam ya da yorumun yapılabileceği veri toplama ve analiz yolları anlamındadır. Niteliksel araştırmada nesnellik verilerin seçilmesi ve yorumlanmasındaki görülebilirliktir. Görüleceği üzere, nesnellik araştırmaların tekrarlanabilmesine ve bilyece de denetlenebilirliğine olanak vermektedir.

2. Tamlık. Araştırmada teknik bir dil kullanılmaktadır. Araştırma dili tamlık-netlik göstermektedir. Araştırmada kullanılan kavramlar genel anlamları dışında tam anlamlarına bürünmektedirler.

3. Doğrulama. Araştırma olayı özde toplumsal bir girişim olup toplumsal eleştiriye açıktır. Buna doğrulama denmektedir. Doğrulama bu haliyle nesnellik ile doğrudan ilişkili bir terimdir.

4. Basit açıklama. Araştırma olaylar arası ilişkileri açıklamaya çalışmaktadır. Ancak bu açıklamayı mümkün olan en basit şekilde yapmaktadır. Açıklama ya da ifadeler bir kuram ya da analitik genellemeler biçiminde olabilmektedir. Araştırma karmaşık gerçekleri basit olarak açıklama amacındadır.

5. Ampirizm. Araştırma güçlü ampirik tutum ve yaklaşımı gerektirmektedir. Bu kavram, araştırmada sistemli, nesnel yollarla elde edilmiş delillerin, bilimin yol göstericiliğini ifade etmektedir.

6. Olasılıklı düşünme. Araştırma bulguları kesinlik, mutlaklık göstermez. Aksine olasılıklı bilgiyi anlatmaktadır. Araştırmada, olasılıklı düşünme, eğer A gerçekleştirilirse, B büyük olasılıkla olacaktır, gibi bir ilişkiyi göstermektedir.

Yukarıda sıralanan niteliklere sahip bilginin elde edilebilmesi için bu bilginin bilimsel araştırma süreci uygulanarak elde edilmesi gerekmektedir.

Bilimsel Araştırma Süreci

Bilimsel araştırma, sosyal ve fiziksel olgular hakkında bilimsel bilgi elde etmek için sistematik planlı ve bazen de kontrollü olarak yapılan çalışmadır (Ekiz, 2003). Bilimsel araştırma belli bir takım amaçlarla ve sitemli süreçler yolu ile veri toplama ve toplanan verilerin analiz edilmesi (McMillan ve Schumacher, 1984) olarak tanımlanabilmektedir (Akt: Balcı, 2004). Bilimsel araştırmanın gereği olan bilimsel yöntem; olgusal nitelikli sorun çözümlen, bilim üretmenin bilinen ve belli süreçleri olan en güvenilir yolu olarak kabul edilmektedir (Karasar, 1995).

Karasar'a göre (1995) 'bilim' kavramı gibi 'bilimsel yöntem' kavramının da çeşitli tanımları yapılabilmektedir. Bilim kavramı ile birlikte düşünüldüğünde, bilimsel yöntem "bilim üretmenin yolu", "bilimin süreç yönü", "kanıtlanmış bilgi elde etmek için izlenen yol", "uygulandığında, bilime katkı getirmiş ve getireceğine güvenilen süreçler..." ya da daha genel bir anlatımla "problem çözmek için izlenen düzenli yol" şeklinde tanımlanabilir.

Bilimsel yöntemin sahip olduğu bir takım aşamalar farklı şekillerde sıralanmaktadır. Örneğin Kaptan (1998) bilimsel yöntemin aşamalarını şöyle sıralamıştır: 1) Bir ihtiyacın doğuşu ya da bir problemi hissetme, 2) Güçlüğün yerini ve problemini tayin etme 3) Bazı çözüm yolları önerme 4) Doğrulayıcıların saptanması ve 5) Denencelerin test edilmesi.

Yukarıda sıralanan basamakları, genel hatları ile korunmak şartı ile altıya çıkararak aşağıdaki gibi sıralayanlar da vardır. Örnek olarak Karasar'ın (1995, 14) sıralaması verilebilir:

1. Güçlüğün sezilmesi. Belirli bir konu ile ilgili güçlüğü ya da sorunun farkına varılması olarak açıklanabilir.

2. Problemin tanımlanması. Sorunun ya da güçlüğün araştırılabilecek bir probleme dönüştürülmesidir.

3. Çözümün tahmin edilmesi. Sınanmak istenen olası neden-sonuç ilişkisinin ifade edildiği denencelerin/hipotezlerin kurulması ve/veya cevaplandırıldığında problem çözümüne katkı getireceği umulan soruların hazırlanmasıdır.

4. Gözlenebilir sınıyıcıların belirlenmesi. Denencelerin sınanması ya da soruların cevaplanması için gerekli olacak, gözlenebilir verilerin umulan soruların hazırlanmasıdır.

5. Deneme ve değerlendirmelerin yapılması. Öngörülen sınıyıcılara göre, gerekli verilerin toplanması ve beklentilerin değerlendirilmesidir.

6. Raporlaştırma. Araştırmanın sistemli ve belli kurallar dâhilinde raporlaştırılmasıdır.

Aslında yukarıda sıralanan aşamalar temelde genel üç başlık altında toplanabilir. Karasar'ın (1995) Yıldırım'dan (1973) aktardığına göre bunlar; 1) Bulma (tanılama), 2) Doğrulama (yanırlama, sınaama) ve 3) Raporlaştırmadır. Yukarıda da görüldüğü gibi aslında yukarıda sıralanan altı basamak bu üç basamağın ayrıntılı halidir.

Yukarıda farklı sınıflamalar verilmiştir. Ancak bütün sınıflamalarda ortak olan bir nokta vardır. O da bilimsel araştırmanın başlangıç noktasının herhangi bir sorunun varlığının hissedilmesidir. Karasar'a göre (1995) bilimsel yöntem yolu ile problem çözmenin ilk adımı; başlangıç noktası olan güçlüğü sezilmesi, bireyi rahatsız eden "beklenmedik" ya da henüz "açıklanamayan" bazı durumların gözlemler sonucu ortaya çıkması biçiminde olmaktadır.

Bilimsel yöntemin temel niteliklerinden bazılarının anılması, bilimsel yöntemin daha iyi anlaşılmasına yardımcı olmaktadır. Bu nitelikler şunlardır (Karasar, 1995):

1. Açık seçiktir. Bilimsel yöntem bilinen belli süreçlerden oluşmaktadır.

2. Denetlenebilir. Bu yönü ile herkese, her türlü denetime açıktır. İyi yazılmış bir araştırma raporunu okuyan birinin, aynı çalışmayı aynı yöntemi izleyerek yineleyebilecek ayrıntıda bilgi sahibi olması gerekmektedir.

3. Yansızdır. Bilimsel yöntem tamamen yansızlık temeline oturtulmuştur. Bu yansızlık, bilinenler ışığında gerçekleştirilebilen en üst düzeyde tutulmaya çalışılmaktadır.

4. Eleştirci ve düzelticidir. Bilimsel yöntem gerektiğinde yanlışlarını düzeltmek ister, bundan kuvvet alır.

5. Deneyicidir. Bilimsel yöntem, temelde, belli kestirilerin doğru sayılıp sayılmayacağına karar verebilmek için yürütülen sınamaları içermektedir.

6. Akla uygundur. Bu yönü ile bilimsel yöntem seçicidir, gelişigüzel veri toplamamaktadır.

7. Duyarlılığı yüksektir. Bilimsel yöntem duyarlılığı yüksek bir ölçme ve değerlendirme süreçlerini içermektedir. Bu amaçla ölçme ve istatistik bilimlerinden de yararlanmaktadır.

8. Olgusal düzeyde bilinen en güvenli problem çözme yöntemidir. Bilimsel yöntem, insan zihninin, bir güçlük karşısındaki doğal tepkilerinden kaynaklanmıştır, tümevarım ve tümdengelim sentezidir.

Yukarıda sıralanan niteliklerde de görüldüğü gibi bilimsel yöntem temelde, araştırma sürecine, akla uygun olmaya ve deneyici olmaya dayanmaktadır. Bunun içinde araştırma sürecinin bir takım niteliklere sahip olması gerekmektedir.

Araştırmada Aranılan Nitelikler

Bilim ve araştırmada aranan özellik ya da nitelikler, bir bakıma bilim adamında ve araştırmacıda bulunması beklenen niteliklerdir. Onun için, burada açıklanacak

niteliklerden birçoğu bilim adamı ve araştırmacının da nitelikleridir. Bu nitelikleri aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür (Kaptan, 1998, 20):

1. Objektiflik. Bir araştırmacı, bilimsel çalışan bir insan olarak objektif olmak zorundadır. Araştırmacı, bir araştırmayı diğerine, bir çeşit yöntem ve tekniği öteki yöntemlere tercih edebilmektedir. Fakat kişisel inançlarını, düşüncelerini problemlerin çözümünde kullanacağı yöntem ve tekniklerle birleştirmemeli, bulgular inançlarına ve beklentilerine karşıt olsa bile yansızlıktan, objektiflikten ve doğruluktan ayrılmamalıdır.

2. Görelilik. Denemeci bilimcilere göre, bilimsel bilgi, “şüpheli, mümkün” ve “muhtemel” bilgi olarak düşünülmelidir. “mutlak” bilgiden söz edilemez. Bunun içindir ki, bilimsel gerçek ihtimallidir. Başka bir deyişle, bilimsel bilgi izafidir (görecelidir).

3. Gerçekleşme. Bilim bir yandan ürün olarak en güvenilir bilgiyi vermeye çalışırken bir yandan da süreç olarak kendini teste tabi tutar. Gerektikçe, yargılarını değişikliğe uğratar. Bu aynı zamanda bilimin özeleştirici ve değişmeye açıklık ve kendini düzeltme niteliğidir.

4. Alenilik. Bilim adamı ve araştırmacı gözlem, deney ve bulgularını o şekilde rapor etmelidir ki, diğer araştırmacıları da doğruluğunu kontrol edebilmek amacı ile bunları test edebilmelidir.

5. Olgusalılık. Bilim ve araştırmanın konusu gözlenebilen olgulardır.

6. Gözlemsellik. Bilim, olguları ve olgular arasındaki ilişkileri gözlem yoluyla meydana çıkarmaya çalışır, yani, ne olması gerektiğini değil, olanın ne olduğunu araştırır ve anlatır.

7. Sistemlilik. Bilim ve araştırma konu edindiği olgu ve ilişkileri sistemli bir şekilde incelemeye çalışmaktadır.

8. Mantıksallık. Bilim ve araştırma mantıksaldır. Çünkü ulaşılan sonuçlar her türlü çelişkiden uzaktır. Mantıksal düşünme yolları olan tümevarım ve tümevarım kurallarından yararlanılmaktadır.

9. Denencelilik. Bir takım hipotezlerden hareket ederek bunların doğrulanmasına çalışılmasıdır.

10. Seçicilik. Evrende, olup biten bütün olgular değil, ancak önemli görülen olguların konu edilmesidir.

11. Genelleyicilik. Elde edilen sonuçlar genel bir şekilde ifade edilmekte, tek tek olgularla değil, olgu türleriyle ilgilenilmektedir.

12. Sosyal bir etkinlik. Sosyal bir etkinlik, çünkü bunlar, toplumsal gereksinimlerden doğan toplumsal birer faaliyettir.

13. Bilim ve araştırmada doğruluk, bulguların, genellemelerin, önerilerin test edilmiş olgulara, kanıtlara dayanmış olması, en açık ve en güvenilir bir biçimde söylenmiş bulunmasıdır.

Karasar (1995), araştırmanın nitelikleri üzerinde durmanın; araştırmayı anlamanın en iyi yolu olduğunu ileri sürmüştü ve araştırmanın aşağıdaki niteliklere sahip olduğunu belirtmiştir:

1. Araştırma; alanyazında bulunmayan yeni bilgi toplar.
2. Araştırma; problem çözmeye yönelik, yansız ve sistemli bir süreçtir.
3. Araştırma, bir uzmanlık işidir; araştırma yöntem ve tekniklerinde yetişmiş olmayı gerektirir.
4. Araştırma ile araştırmacının ya da bir başkasının istediği değil, olası bütün eleştiriler karşısında dayanıklı bir sonuca varmak amaçlanmaktadır.

5. Araştırmada, olabildiğince sayılarla ifade edilebilen veriler toplanır ve sonuçlar da sayılarla ifade edilmeye çalışılır.

6. Araştırmanın dayanakları, kişisel kanılar, beğeniler değil; ortak ölçütlere göre herkesçe gözlenebilir ve böylece de sınanabilir.

7. Araştırma; yorumsuz olmaz.

8. Araştırma; başkalarınca da tekrarlanabilir niteliktedir.

9. Araştırma, öteki araştırmacı ve bilim adamları için de bir anlam taşır.

10. Araştırma, önemli tüm süreç ve sorunları ile rapor edilen bir çalışma bütünüdür.

Yukarıda sıralanan maddelerde de görüldüğü gibi araştırmanın temel nitelikleri, alanda bulunmayan bilgilerin toplanmasından, yorumsuz olmasına kadar geniş bir alanda değerlendirilmektedir. Bu anlamda araştırma eğitimine önem verilmesi gerekmektedir. Çünkü araştırma eğitimi ile yukarıda sıralanan niteliklere sahip araştırmaların yapılması sağlanabilir.

Araştırma Eğitimi

Araştırma eğitimi, araştırma yapabilmek ya da yapılan araştırmalardan etkin bir şekilde yararlanabilmek için gerekli olan bilgi ve beceri ile bilimsel tutum ve davranışların kazandırılmasını amaçlayan bir eğitim olarak tanımlanabilir (Karasar, 1995). Sonuç olarak araştırma eğitiminin amacı, araştırmacı tutum ve davranışlara sahip bireyler yetiştirmektir (Köklü ve diğerleri, 1999).

Bu anlamda Türk Eğitim Sistemi ile ilgili yasal metinlerde ve öğretim programlarında okulların ve bireylerin araştırmacı özelliği vurgulanmakta ve araştırmacı bireylerin yetiştirilmesi hedeflenmektedir. Ancak bu konu ile ilgili olarak yapılan araştırmalar bu hedefin gerçektelemediğini göstermektedir (Karasar, 1984

Akt: Köklü ve diğeri, 1999; Çavdar, 1994; Büyüköztürk, 1996; Karagül, 1996; Güvenç, 1997; Köklü ve Büyüköztürk, 1999).

Bilimsel tutum, ancak iyi bir araştırma eğitimi ile kazandırılabilir. Uygun bir bilim, bilimsel yöntem, bilimsel karar, kısaca uygun bir araştırma anlayışına dayalı olarak geliştirilebilecek olan bilimsel tutum ve davranışlara çeşitli örnekler verilebilir. Aşağıda bunlardan birkaçına yer verilmiştir (Russel, 1969; Klopper, 1971; Tütengil, 1971 Akt: Karasar, 1995):

1. Açık fikirli olmak.
2. Karşı görüşlerde mantık arayabilmek.
3. Kuşkucu olmak.
4. Düşünce ve gözlemlerinde bağımsız kalabilmek.
5. Kanıt için kararı erteleyebilmek.
6. Ölçütlü düşünebilip karar verebilmek.
7. Çalışmalarında sebatlı ve özenli olmak.
8. Bağıntılı düşünebilmek.
9. Yanılabileceğini düşünerek mütevazı olmak ve yargılarında olasılığa yer vermek.

Bütün bunlar; bağımsız, araştırmacı, yaratıcı, değişen koşullara uyumu kolay sağlayabilen, eleştirel düşünebilen, olaylar arasında bağlantı kurabilen, sebep sonuç ilişkilerini görebilen, sonuçları yorumlayabilen bireylerin nitelikleridir.

Eğitim sisteminin geliştirilmesiyle ilgili olarak gereksinim duyulan dönütlerin alınabilmesinde, müfettişlerin araştırmacı işlevinin önem kazandığı söylenebilir.

Sistemde aksamaların ne olduğu, sorunların ve yanlış uygulamaların tanımlanabilmesi, giderilmesi için önlemlerin ne olacağının tespit edilebilmesi, müfettişlerin bilimsel inceleme ve araştırma yaklaşımını kazanmış olmalarını gerektirmektedir. Böylece, teftiş eğitim sisteminin gelişmesine katkıda bulunabilir. Müfettişin araştırma ve inceleme görevini başarı ile yerine getirebilmesi için, araştırma uzmanı gibi çalışması gerekmektedir. Yine eğitim yasalarında sözü edilen ve ilköğretim programında açıkça belirtilen araştırmacı, yaratıcı bireylerin yetiştirilmesi hedefinin gerçekleşmesinde karşılaşılan sorunları aşmada müfettişlerin yol gösterici olmaları gerekmektedir (Köklü, Büyüköztürk ve Çokluk, 1999).

Bu araştırmanın problemi, ilköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini gerçekleştirme durumlarına ilişkin görüşlerinin ne olduğudur.

Amaç

Bu araştırmanın amacı, ilköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini gerçekleştirme durumlarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesidir. Bu amaca ulaşmak için, aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. İlköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini yerine getirme durumları nasıldır?
2. İlköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini yerine getirme durumları, kıdem ve eğitim durumlarına göre farklılık göstermekte midir?
3. İlköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini yerine getirmelerini engelleyen faktörlere ilişkin görüşleri nelerdir?
4. İlköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini yerine getirmelerini engelleyen faktörlere ilişkin görüşleri kıdem ve eğitim durumlarına göre farklılık göstermekte midir?
5. İlköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini daha etkili olarak yerine getirmelerine ilişkin önerileri nelerdir?

6. İlköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini daha etkili yerine getirmelerine ilişkin görüşleri kıdem ve eğitim durumlarına göre farklılık göstermekte midir?

Önem

İlköğretim müfettişlerinin, araştırma görevlerini yerine getirmeleri, ilköğretimde eğitim sisteminin gelişmesini sağlar. İlköğretim müfettişlerinin araştırma görevleri, sistemin sorunlarının çözümüne yöneliktir. Bu araştırma ile ilköğretim müfettişlerinin mevzuatla kendilerine verilen araştırma görevlerini gerçekleştirip gerçekleştiremedikleri belirlenerek, uygulama ile olması gereken durumu görmeleri sağlanacaktır. Var olan durum yöneticilerce görülecek, sistemin iyileştirilmesi için araştırmalara kaynaklık edecektir. Bu araştırma, ilköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini gerçekleştirip gerçekleştiremediklerini ortaya koyacağından, eğitim sisteminin alt sistemleri olan ilköğretim ve teftiş hizmetlerinin geliştirilmesine katkı sağlayacağı, açısından önemlidir.

Sınırlılıklar

Bu araştırma; Adana İlinde görev yapan ilköğretim müfettişleri, ilköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini gerçekleştirme durumları hakkındaki görüşleri ile, sınırlı tutulmuştur.

Tanımlar ve Kısaltmalar

Araştırma önerisi raporunda kullanılan bazı temel kavramların tanımları ve kısaltmalar şöyle sıralanmaktadır:

Tanımlar

İlköğretim Müfettişi: İlköğretim kademesinde, teftiş hizmetlerini yürüten ilköğretim müfettişini tanımlamaktadır.

Araştırma: Problemlere güvenilir çözümler aramak amacıyla, planlı ve sistemli olarak verilerin toplanması, çözümlenmesi, yorumlanarak değerlendirilmesi ve rapor edilmesi sürecidir. Bu araştırmada da; İlköğretim Müfettişlerinin okul ve okul dışındaki kurumlarda eğitim ve öğretimin niteliğini geliştirmeye, çalışan personelin verimlilik ve yeterliliği artırmaya yönelik bilimsel çalışmalar yapmasıdır.

Kısaltmalar

MEB.: Milli Eğitim Bakanlığını,

İlköğ. Müf. Baş.: İlköğretim Müfettişleri Başkanlığını,

İlköğ. Müf. Kurl. Yön.: İlköğretim Müfettişleri Kurulu Yönetmeliğini,

Sistem: Milli Eğitim Sistemini,

Yönetici: Milli Eğitim Bakanlığı merkez yöneticilerini ifade etmektedir.

BÖLÜM II

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve çözümlenmesine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Araştırma Modeli

İlköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini gerçekleştirme durumlarına ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlayan bu araştırma tarama modelinde bir araştırmadır. Tarama modeli, geçmişte ve halen var olan durumu var olduğu şekilde betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 1995, 77). Araştırmada ilköğretim müfettişlerinin görüşlerine başvurarak, ilköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini gerçekleştirme durumlarına ilişkin görüşleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler ilköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini yerine getirme durumları ile ilgili olarak ilköğretim müfettişlerinin görüşlerini yansıttığından, mevcut durumu gösterdiğinden ve bu sorulara mevcut olan zaman kesiti içinde cevap bulunabildiğinden bu çalışma; tarama modeli türü bir araştırmadır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu olarak Adana ilinde görev yapan ilköğretim müfettişlerinin tamamına ulaşılması kararlaştırılmıştır. Bundan dolayı Adana ilinde bulunan toplam 76 ilköğretim müfettişi, araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Tablo 1’de araştırmaya katılan ilköğretim müfettişleri ile ilgili kişisel bilgiler yer almaktadır.

Tablo 1’de de görüldüğü gibi araştırmaya katılan ilköğretim müfettişlerinin % 27,6’sı “2 +2 lisans mezunu”, % 26,6’ü “3 + 1 lisans tamamlama”, % 39,5’i “eğitim yönetimi ve teftişi”, % 6,6’sı ise “yüksek lisans” mezunudur. Araştırmaya katılan ilköğretim müfettişlerinin % 44,7’si “6–12 yıl” kıdeme sahip iken, % 27,6’sı “13–19 yıl”, % 27-6’sı ise 20 yıl ve üzeri kıdeme sahiptir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan İlköğretim Müfettişleri İle İlgili Kişisel Bilgiler

Değişken		f	%
Eğitim Durumu	2 + 2 Lisans Mezunu	21	27.6
	3 + 1 Lisans Tamamlama	20	26.3
	Eğitim Yönetimi ve Teftişi	30	39.5
	Yüksek Lisans	5	6.6
Kıdem	6–12 yıl	34	44.7
	13–19 yıl	21	27.6
	20 yıl ve üzeri	21	27.6
Toplam		76	100

Tablo 2’de araştırmaya katılan ilköğretim müfettişlerinin eğitim araştırmaları konusunda seminer vb. bir eğitim alıp almama durumları ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 2. Araştırmaya Katılan İlköğretim Müfettişlerinin Eğitim Araştırmaları Konusunda Seminer vb. Bir Eğitim Alıp Almama Durumu

Değişken	f	%
Evet	29	38.2
Hayır	47	61.8
Toplam	76	100

Tablo 2’de de görüldüğü gibi araştırmaya katılan ilköğretim müfettişlerinin büyük bir kısmı (% 61,8) eğitim araştırmaları ile ilgili herhangi bir eğitim almamıştır. Eğitim araştırmaları ile ilgili herhangi bir eğitim alanların oranı ise % 38,2’dir. Buna göre araştırmaya katılan ilköğretim müfettişlerinin büyük bir kısmının eğitim araştırmaları bilgisinden yoksun olduğu söylenebilir.

Tablo 3’de araştırmaya katılan ilköğretim müfettişlerinin eğitim araştırmaları konusunda seminer vb. bir eğitim almayanların eğitim araştırmaları konusunda seminer almak isteme durumları ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 3. Araştırmaya Katılan İlköğretim Müfettişlerinin Eğitim Araştırmaları Konusunda Seminer vb. Bir Eğitim Almayanların Eğitim Araştırmaları Konusunda Seminer Almak İsteme Durumları

Değişken	f	%
Evet	46	97.8
Hayır	1	2.2
Toplam	47	100

Tablo 3’de de görüldüğü gibi araştırmaya katılan ilköğretim müfettişlerinin büyük bir kısmı (% 97,8) eğitim araştırmaları ile ilgili eğitim almak istemektedir. Eğitim araştırmaları ile ilgili herhangi bir eğitim almak istemeyenlerin oranı ise % 2,2’dir. Buna göre araştırmaya katılan ilköğretim müfettişlerinin tamamına yakını eğitim araştırmaları ile ilgili bilgi eksikliklerini gidermek istedikleri söylenebilir.

Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Araştırmada veri toplama aracı olarak “İlköğretim Müfettişlerinin Araştırma Görevlerini Gerçekleştirme Durumlarına İlişkin Görüşleri Anketi” kullanılmıştır. “İlköğretim Müfettişlerinin Araştırma Görevlerini Gerçekleştirme Durumlarına İlişkin Görüşleri Anketi”nin hazırlanması için konuyla ilgili kavramsal alanyazın taranmış ve yapılmış olan araştırmalar incelenmiştir. Öncelikle anket için maddeler yazılmış ve bir madde havuzu oluşturulmuştur. Daha sonra hazırlanan maddelerden bir taslak form oluşturulmuş ve bu form uzman görüşüne sunulmuştur. Alınan görüşler doğrultusunda taslak form üzerinde düzeltmeler yapılmış ve anket ön uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Ön uygulamada Kahramanmaraş ilinde görev yapan toplam 40 ilköğretim müfettişine uygulama yapılmıştır.

Anket, ilköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini gerçekleştirme durumlarına ilişkin olarak ilköğretim müfettişlerinin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla hazırlanmıştır ve birbirinden bağımsız üç boyuttan oluşmaktadır. Her boyut bir alt ölçek olarak düşünülmüştür. Anketin birinci alt ölçeği görev boyutu ile ilgili maddeleri içerirken, ikinci alt ölçek araştırma görevlerini yapamama nedenleri, üçüncü alt ölçek

ise araştırma görevlerini daha etkili olarak yerine getirebilmeleri ile ilgili maddeleri içermektedir.

İlköğretim Müfettişlerinin Araştırma Görevlerini Gerçekleştirme Durumlarına İlişkin Görüşleri Anketi, 'likert' tipi beşli dereceleme türünde hazırlanmıştır. Anketin birinci alt ölçeğinde araştırma görevlerinin *gerçekleşme derecesi*; (1) hiç, (2) az, (3) orta, (4) çok, (5) pek çok seçeneklerinden oluşmuştur. Anketin ikinci alt ölçeğinde araştırma görevlerini yapamama nedenleri ile ilgili olarak *katılma ölçeği*, (1) hiç, (2) az, (3) orta, (4) çok, (5) pek çok seçeneklerinden oluşmuştur. Anketin üçüncü alt ölçeğinde araştırma görevlerini daha etkili olarak yerine getirebilme ile ilgili ifadelere *katılma derecesi*, (1) hiç, (2) az, (3) orta, (4) çok, (5) pek çok seçeneklerinden oluşmuştur. Alt ölçeklerin yapı geçerliliği, faktör analizi (Temel Bileşenler Analizi) tekniği ile incelenmiştir. Faktör yük değeri .40'ın altında olan maddelerin anketten çıkarılması kararlaştırılmıştır. Anketin güvenilirlik çalışmaları için ise bir iç tutarlılık yaklaşımı olan 'Cronbach Alpha Katsayısı' formülü kullanılmıştır.

Anketin faktör analizi yapılmadan önce veri setinin faktör analizi için uygun olup olmadığının değerlendirilmesi yapılmıştır. Veri setinin faktör analizi için uygun olup olmadığının değerlendirilmesi için 3 yöntem kullanılmaktadır. Bunlar korelasyon matrisinin oluşturulması, Barlett testi ve Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testleridir (Kalaycı, 2005).

Barlett testi, korelasyon matrisinde değişkenlerin en azından bir kısmı arasında yüksek oranlı korelasyonlar olduğu olasılığını test etmektedir. Analize devam edilebilmesi için "Korelasyon matrisi birim matristir." sıfır hipotezinin reddedilmesi gerekir. Eğer sıfır hipotezi reddedilirse, değişkenler arasında yüksek korelasyonlar olduğu, başka bir deyişle veri setinin faktör analizi için uygun olduğu sonucuna gidilir (Kalaycı, 2005).

Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterliliği ölçütü, gözlenen korelasyon katsayıları büyüklüğü ile kısmi korelasyon katsayılarının büyüklüğünü karşılaştıran bir indekstir. KMO oranınının 0.5'in üzerinde olması gerekmektedir. Oran ne kadar yüksek olursa; veri seti faktör analizi yapmak için o kadar iyidir denilebilir (Kalaycı, 2005).

Yukarıda verilen bilgiler doğrultusunda ön uygulama veri setinin KMO değeri ve Barlett testi sonucu belirlenmeye çalışılmıştır. Yapılan analizler sonucunda ön uygulama veri seti için KMO değeri 0.861 olarak belirlenmiştir. $0.861 > 0.50$ olduğu için veri setinin faktör analizi için uygun olduğu söylenebilir. Daha sonra Barlett testi sonucunun anlamlı olup olmadığına bakılmıştır. Tablo 4'de de görüldüğü gibi, değişkenler arasında yüksek korelasyonlar mevcuttur, başka bir deyişle ön uygulama veri seti faktör analizi için uygundur.

Tablo 4. Ön Uygulama Veri Setinin KMO ve Barlett Testi Sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy		.861
Barlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	766.755
	Df	153
	Sig.	.000

Yukarıda yer alan verilerden sonra anket faktör analizine tabi tutulmuştur. Anketin alt ölçekleri tek tek faktör analizine sokulmuştur. Buna göre anketin birinci alt ölçeği olan "Müfettişlerin Araştırma Görevlerinin Görev Boyutu" alt ölçeğinde faktör analizi öncesi 18 madde bulunmaktadır. Faktör analizi sonrasında alt ölçekte yer alan maddelerin faktör yük değerlerinin .69 ile .87 arasında değiştiği saptanmış ve alt ölçekten herhangi bir madde çıkarılmamıştır. Buna göre alt ölçekte yer alan maddelerin tamamının faktör yük değerinin .40'ın üstünde olduğu ve tek faktörün toplam varyansın % 63'ünü açıkladığı görülmüştür. Aşağıda yer alan Tablo 5'de "Müfettişlerin Araştırma Görevlerinin Görev Boyutu" alt ölçeğinde yer alan maddelerin faktör yük değerleri ve madde analizi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 5. Müfettişlerin Araştırma Görevlerinin Görev Boyutu Alt Ölçeğinde Yer Alan Maddelerin Faktör Yük Değerleri ve Madde Analizi Sonuçları

Madde No	MADDELER	Faktör Yük Değerleri	Madde Toplam Korelasyonları
1	İlköğretim çağındaki çocukların devamsızlık nedenleri ile ilgili araştırma yapma	.69	.66
2	Görev alanınıza giren okullarda alınması gereken önlemlere esas olacak araştırma yapma	.84	.81
3	Görev alanınıza giren kurumlarda alınması gereken önlemlere esas olacak araştırma yapma	.73	.70
4	Eğitimde sorunlara çözüm önerileri geliştirmek ile ilgili araştırma yapma	.86	.84

5	Görev alanlarınızda bulunan okulların eğitim-öğretimle ilgili ihtiyaç duyulan konularda araştırma yapma	.81	.78
6	Görev alanlarınızda bulunan kurumların eğitim-öğretimle ilgili ihtiyaç duyulan konularda araştırma yapma	.87	.85
7	Görev alanlarınızda bulunan okulların yönetimi ile ilgili ihtiyaç duyulan konularda araştırma yapma	.85	.83
8	Görev alanlarınızda bulunan kurumlardaki öğrencilerle ilgili ihtiyaç duyulan konularda araştırma yapma	.83	.80
9	Görev alanlarınızda bulunan okullardaki personelin yeterliklerini araştırma	.75	.72
10	Görev alanlarınızda bulunan kurumlardaki personelinin yeterliklerini araştırma	.72	.68
11	Görev alanlarınızda bulunan okullardaki personelinin verimlilikleri ile ilgili olarak araştırma yapma	.81	.79
12	Görev alanlarınızda bulunan kurumlardaki personelinin verimlilikleri ile ilgili olarak araştırma yapma	.79	.76
13	Görev alanlarınızda bulunan okullardaki öğrenci sorunlarıyla ilgili sorunlara çözüm önerileri geliştirmek konusunda araştırma yapma	.76	.73
14	Görev alanlarınızda bulunan okulların eğitim programlarıyla ilgili sorunlara çözüm önerileri geliştirmek konusunda araştırma yapma	.87	.85
15	Görev alanlarınızda bulunan okullardaki eğitimin niteliğini artırarak etkin ve verimli olarak gerçekleştirilmesine yönelik araştırma yapma	.83	.80
16	Görev alanlarınızda bulunan okul ve çevre ilişkisini güçlendirmek amacıyla araştırma yapma	.84	.82
17	Görev alanlarınızla sınırlı olmak kaydıyla başkanlıkça verilen diğer konularda araştırma yapma	.70	.67
18	Grup üyeleri ile birlikte bölgenizde eğitim öğretimi geliştirmeye yönelik araştırma yapma	.71	.68
Açıklanan toplam varyans: % 63 Alpha = .96			

Müfettişlerin Araştırma Görevlerinin Görev Boyutu Alt Ölçeği için Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayısı $\alpha = .96$ olarak belirlenmiştir. Buna göre alt ölçeğin içtutarlılığa sahip olduğu kabul edilmiştir. Madde toplam korelasyonları da maddelerin ayırt edici güçlerinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Anketin ikinci alt ölçeği olan “Müfettişlerin Araştırma Görevlerini Yapamama Nedenleri” alt ölçeğinde faktör analizi öncesi 20 madde bulunmaktadır. Ancak yapılan faktör analizi sonucunda ölçekte yer alan ve faktör yük değeri .40’ın altında olan madde 1, madde 4 ve madde 15 ölçekten çıkarılmıştır. Böylece ikinci alt ölçekteki madde sayısı 17’ye inmiştir. Çıkarma işlemi sonunda alt ölçekte yer alan maddelerin faktör yük değerlerinin .43 ile .68 arasında değiştiği saptanmıştır. Buna göre ölçekte yer alan maddelerin oluşturduğu tek faktörün toplam varyansın % 30’unu açıkladığı görülmüştür.

Aşağıda yer alan Tablo 6'da "Müfettişlerin Araştırma Görevlerini Yapamama Nedenleri" alt ölçeğinde yer alan maddelerin faktör yük değerleri ve madde analizi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 6. Müfettişlerin Araştırma Görevlerini Yapamama Nedenleri Alt Ölçeğinde Yer Alan Maddelerin Faktör Yük Değerleri ve Madde Analizi Sonuçları

Madde No	MADDELER	Faktör Yük Değerleri	Madde Toplam Korelasyonları
2	Bu konuda görev verilmemesi	.63	.54
3	Ulaşım aracı verilmemesi	.52	.47
5	Grup olarak çalışma zorunluluğu	.45	.37
6	Araştırma yapma yetersizliği	.46	.39
7	Araştırma yapmaya teşvik edilmemesi	.68	.57
8	Araştırma sonuçlarına itibar edilmemesi	.52	.44
9	Üst yöneticilerin araştırma raporuna ihtiyaç duymadan karar almaları	.62	.56
10	Araştırma masrafları için ödenek ayrılmaması	.50	.41
11	Soruşturma çalışmalarına daha fazla önem verilmesi	.50	.40
12	Teftiş çalışmalarına daha fazla önem verilmesi	.47	.37
13	Ödül dağıtımının çalışmalara göre verilmemesi	.68	.60
14	Araştırma yapmak için çalışma grubu oluşturulmaması	.62	.50
16	Müfettişlerin öğrendikleri bilgileri gizli olarak görmeleri	.46	.38
17	Araştırma yapılabilmesi için makamdan izin alınması gerektiği	.43	.36
18	Ortaya konulan sorunun, sorunu ortaya koyan müfettişe görev olarak verilmesi	.57	.50
19	Bazı sorunların yöneticiler tarafından çözülmesi gerektiğinin düşünülmesi		
20	Araştırmaların üniversiteler tarafından yapılması gerektiğine inanma	.46	.41
Açıklanan toplam varyans: % 30 Alpha = .84			

Müfettişlerin Araştırma Görevlerini Yapamama Nedenleri Alt Ölçeği için Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayısı $\alpha = .84$ olarak belirlenmiştir. Buna göre alt ölçeğin içtutarlılığına sahip olduğu kabul edilmiştir. Madde Toplam korelasyonları da maddelerin ayırt edici güçlerinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Anketin üçüncü alt ölçeği olan "Araştırma Görevlerini Daha Etkili Olarak Yerine Getirebilme" alt ölçeğinde faktör analizi öncesi 19 madde bulunmaktadır. Ancak yapılan faktör analizi sonucunda ölçekte yer alan ve faktör yük değeri .40'ın altında olan madde 5 ölçekten çıkarılmıştır. Böylece üçüncü alt ölçekteki madde sayısı 18'e inmiştir. Çıkarma işlemi sonunda alt ölçekte yer alan maddelerin faktör yük değerlerinin .40 ile .74 arasında değiştiği saptanmıştır. Buna göre ölçekte yer alan

maddelerin oluşturduğu tek faktörün toplam varyansın % 38'ini açıkladığı görülmüştür. Aşağıda yer alan Tablo 7'de "Araştırma Görevlerini Daha Etkili Olarak Yerine Getirebilme " alt ölçeğinde yer alan maddelerin faktör yük değerleri ve madde analizi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 7. Araştırma Görevlerini Daha Etkili Olarak Yerine Getirebilme Alt Ölçeğinde Yer Alan Maddelerin Faktör Yük Değerleri ve Madde Analizi Sonuçları

Madde No	MADDELER	Faktör Yük Değerleri	Madde Toplam Korelasyonları
1	Yeterli zaman verilmesi	.69	.63
2	Bu konuda görev verilmesi	.72	.67
3	Ulaşım aracı verilmesi	.61	.55
4	Diğer görevlerimin azaltılması	.69	.63
6	Araştırma yapma konusunda ders alınması	.67	.62
7	Araştırma yapmaya teşvik edilmesi	.70	.63
8	Araştırma sonuçlarına itibar edilmesi	.57	.49
9	Üst yöneticilerin araştırma raporuna ihtiyaç duyması	.74	.64
10	Araştırma masrafları için ödenek ayrılması	.73	.68
11	Araştırma çalışmalarına daha fazla önem verilmesi	.71	.64
12	Ödül dağıtımının araştırma çalışmalarına göre verilmesi	.48	.42
13	Araştırma yapma için çalışma grubu oluşturulması	.60	.55
14	Müfettişlerin işbirliği içerisinde görev yapmaları	.56	.51
15	Müfettişlerin öğrendikleri bilgileri gizli olarak görmemeleri	.58	.53
16	Araştırma yapılabilmesi için izin alınması zorunluluğu olmaması	.44	.39
17	Ortaya konulan sorunun, sorunu ortaya koyan müfettişe görev olarak verilmemesi	.40	.36
18	Yöneticilerin, sorunları araştırma raporu olmadan çözmeye çalışmaması	.57	.51
19	Araştırmalarda üniversitelerle işbirliği yapılması	.74	70
Açıklanan toplam varyans: % 38			
Alpha = .90			

Araştırma Görevlerini Daha Etkili Olarak Yerine Getirebilme Alt Ölçeği için Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayısı $\alpha = .90$ olarak belirlenmiştir. Buna göre alt ölçeğin içtutarlılığa sahip olduğu kabul edilmiştir. Madde Toplam korelasyonları da maddelerin ayırt edici güçlerinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından toplanmıştır. Anketler araştırmacı tarafından ilköğretim müfettişlerine ulaştırılmış ve toplanmıştır. Araştırma için

ilköğretim müfettişlerine ulaştırılmış olan araçların tamamı geri dönmüştür. Bu anlamda geri dönüş oranı % 100'dür.

Verilerin Analizi

Araştırmada, alt problemlere yanıt aramak amacıyla anketler ile toplanan veriler bilgisayar ortamında SPSS istatistik programı kullanılarak çözümlenmiştir. Kişisel bilgilerin çözümlenmesi için frekans ve yüzde, ilköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini gerçekleştirme durumlarına ilişkin yanıtlarının dağılımları için aritmetik ortalama ve standart sapma kullanılmıştır. Ayrıca t testi de kullanılmıştır.

Yanıtlar “Hiç “ seçeneğinden “pek çok” seçeneğine 1'den 5'e doğru sayısal değerler verilerek puanlanmıştır. Dereceleme ölçeğinin puan aralığını hesaplanmasında $(5 - 1 = 4)$, $(4 / 5 = 0.80)$ katsayısı esas alındığında; değerlendirme aralığı aşağıdaki gibi oluşmuştur:

Tablo 8. Ağırlıklı Aritmetik Ortalamaların Değerlendirme Aralığı

1.00 – 1.79	Hiç
1.80 – 2.59	Az
2.60 – 3.39	Orta
3.40 – 4.19	Çok
4.20 – 5.00	Pek çok

BÖLÜM III

BULGULAR VE YORUM

İlköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini yerine getirme durumlarının belirlenmesi amacıyla elde edilen bulguların değerlendirilmesi için araştırmanın alt problemleri doğrultusunda, öncelikle araştırmaya katılan ilköğretim müfettişlerinin kişisel bilgileri, eğitim araştırmaları konusunda seminer alıp almama durumları, eğitim araştırmaları konusunda seminer almayanların seminer almak isteyip istememe durumları ile ilgili bilgilere yer verilmiştir. Daha sonra araştırmaya katılan ilköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini yerine getirme, araştırma görevlerini yerine getirmelerini engelleyen durumlar, araştırma görevlerini daha etkili olarak yerine getirmelerine ilişkin önerileri ile ilgili dağılımlara yer verilmiştir. Araştırma bulgularında kopukluk olmaması, yorumlarda kolaylık sağlanması ve veri tekrarından kaçınmak için katılımcıların görüşleri arasında mesleki kıdem ve eğitim durumuna göre farklılık olup olmadığının saptanmasına yönelik olarak t testi analizi sonuçlarına da yer verilmiştir.

İlköğretim Müfettişlerinin Araştırma Görevlerini Yerine Getirme Durumları İle İlgili Bulgular

Tablo 9'da araştırmaya katılan ilköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini yerine getirme durumları ile ilgili dağılıma yer verilmiştir.

Tablo 9. Araştırmaya Katılan İlköğretim Müfettişlerinin Araştırma Görevlerini Yerine Getirme Durumları İle İlgili Dağılım

İfadeler	\bar{X}	S	Derecesi
1. İlköğrenim çağındaki çocukların devamsızlık nedenleri ile ilgili araştırma yapma.	1,8026	1,02	Az
2. Görev alanınıza giren okullarda alınması gereken önlemlere esas olacak araştırma yapma.	1,90	1,02	Az
3. Görev alanınıza giren kurumlarda alınması gereken önlemlere esas olacak araştırma yapma.	1,90	1,00	Az
4. Eğitimde sorunlara çözüm önerileri geliştirmek ile ilgili araştırma yapma.	2,00	1,01	Az
5. Görev alanlarınızda bulunan okulların eğitim-öğretimle ilgili ihtiyaç duyulan konularda araştırma yapma	1,90	,94	Az
6. Görev alanlarınızda bulunan kurumların eğitim-öğretimle ilgili ihtiyaç duyulan konularda araştırma yapma	1,85	1,00	Az

7. Görev alanlarınızda bulunan okulların yönetimi ile ilgili ihtiyaç duyulan konularda araştırma yapma.	1,94	1,14	Az
8. Görev alanlarınızda bulunan kurumlardaki öğrencilerle ilgili ihtiyaç duyulan konularda araştırma yapma.	1,93	,91	Az
9. Görev alanlarınızda bulunan okullardaki personelin yeterliklerini araştırma.	1,76	,92	Hiç
10. Görev alanlarınızda bulunan kurumlardaki personelinin yeterliklerini araştırma.	1,65	,82	Hiç
11. Görev alanlarınızda bulunan okullardaki personelinin verimlilikleri ile ilgili olarak araştırma yapma.	1,67	,82	Hiç
12. Görev alanlarınızda bulunan kurumlardaki personelinin verimlilikleri ile ilgili olarak araştırma yapma.	1,73	,99	Hiç
13. Görev alanlarınızda bulunan okullardaki öğrenci sorunlarıyla ilgili sorunlara çözüm önerileri geliştirmek konusunda araştırma yapma.	1,80	1,04	Az
14. Görev alanlarınızda bulunan okulların eğitim programlarıyla ilgili sorunlara çözüm önerileri geliştirmek konusunda araştırma yapma.	1,82	,92	Az
15. Görev alanlarınızda bulunan okullardaki eğitimin niteliğini artırarak etkin ve verimli olarak gerçekleştirilmesine yönelik araştırma yapma.	1,77	,94	Hiç
16. Görev alanlarınızda bulunan okul ve çevre ilişkisini güçlendirmek amacıyla araştırma yapma.	1,82	1,01	Az
17. Görev alanlarınızla sınırlı olmak kaydıyla başkanlıkça verilen diğer konularda araştırma yapma.	1,86	1,02	Az
18. Grup üyeleri ile birlikte bölgenizde eğitim öğretimi geliştirmeye yönelik araştırma yapma.	1,88	,92	Az

Tablo 9'da da görüldüğü gibi araştırmaya katılan ilköğretim müfettişleri araştırmaya ilişkin görevleri "az" (1.80 – 2.59 = Az) derecesinde yerine getirmektedir. Tablo 9 incelendiğinde araştırmaya katılan ilköğretim müfettişlerinin yerine getirdiği araştırma görevleri arasında en yüksek ortalamaya sahip olan madde 2,00 ortalama ile "Eğitimde sorunlara çözüm önerileri geliştirmek ile ilgili araştırma yapma." maddesidir. Bunu sıra ile 1,94 ortalama ile "Görev alanlarında bulunan okulların yönetimi ile ilgili ihtiyaç duyulan konularda araştırma yapma (Madde 7)", 1,93 ortalama ile "Görev alanlarında bulunan kurumlardaki öğrencilerle ilgili ihtiyaç duyulan konularda araştırma yapma (Madde 8)", 1,90 ortalama ile "Görev alanına giren *okullarda* alınması gereken önlemlere esas olacak araştırma yapma (Madde 2)" ve 1,90 ortalama ile de ".Görev alanına giren *kurumlarda* alınması gereken önlemlere esas olacak araştırma yapma (Madde 3) maddeleri izlemektedir.

Araştırmaya katılan ilköğretim müfettişlerinin yukarıda sıralanan görevlerden beş tanesini "hiç" derecesinde, kalan 13 maddedeki görevleri ise "az" derecesinde yerine getirdikleri görülmektedir. Buna göre araştırmaya katılan ilköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini çok az yerine getirdikleri söylenebilir.

İlköğretim müfettişlerinin yerine getirdiklerini belirttikleri araştırma görevleri bile “az” derecesinde yerine getirilmektedir. Maddeler arasında “orta” derecesine ulaşan madde bulunmamaktadır. Araştırmaya katılan ilköğretim müfettişlerinin “en az” yerine getirdikleri ilk beş araştırma davranışı ise şöyle özetlenebilir.

Araştırmaya katılan ilköğretim müfettişleri 1,65 ortalama ile “Görev alanlarında bulunan kurumlardaki personelinin yeterliklerini araştırma (Madde 10)” işlevini yerine getirdiklerini düşünmektedir. Bunu sıra ile 1,67 ortalama ile “Görev alanlarında bulunan okullardaki personelinin verimlilikleri ile ilgili olarak araştırma yapma (Madde 11)”, 1,73 ortalama ile “Görev alanlarında bulunan kurumlardaki personelinin verimlilikleri ile ilgili olarak araştırma yapma (Madde 12)”, 1,76 ortalama ile “Görev alanlarında bulunan okullardaki personelin yeterliklerini araştırma (Madde 9)” ve 1,77 ortalama ile de “Görev alanlarında bulunan okullardaki eğitimin niteliğini artırarak etkin ve verimli olarak gerçekleştirilmesine yönelik araştırma yapma (Madde 15)” maddeleri takip etmektedir.

Yukarıda görüldüğü üzere araştırmaya katılan ilköğretim müfettişlerinin, çalışanların verimlilikleri ya da yeterlikleri ile pek ilgilenmedikleri, sadece yapmaları gerekenleri yaptıkları söylenebilir. İlköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini yerine getirme durumlarının, mesleki kıdeme göre farklılık gösterip göstermediği yapılan t testi ile analiz edilmeye çalışılmıştır. Bununla ilgili analiz sonuçlarına Tablo 10’da yer verilmiştir.

Tablo 10. Araştırmaya Katılan İlköğretim Müfettişlerinin Araştırma Görevlerini Yerine Getirme Durumlarının Kıdeme Göre T Testi Sonuçları

Mesleki Kıdem	N	\bar{X}	S	sd	t	p
6–12 Yıl	34	34,29	14,05	74	0,66	.51
13 yıl ve üstü	42	32,09	14,74			

Tablo 10’da da görüldüğü üzere ilköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini yerine getirme durumlarına ilişkin görüşleri mesleki kıdemlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. [$t_{(74)} = 0,66$, $p > .05$]. İlköğretim müfettişlerinden “6–12 yıl” mesleki kıdemi olanların, ilköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini yerine

getirme durumlarına ilişkin görüşleri ($\bar{X} = 34,29$), “13 yıl ve üstünde” mesleki kıdemi olanlara göre ($\bar{X} = 32,09$) daha olumludur. Ancak bu fark anlamlı bir ilişkiye yol açmamaktadır.

İlköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini yerine getirme durumlarının, eğitim durumlarına göre farklılık gösterip göstermediği yapılan t testi ile test edilmeye çalışılmıştır. Bununla ilgili analiz sonuçlarına Tablo 11’de yer verilmiştir.

Tablo 11. Araştırmaya Katılan İlköğretim Müfettişlerinin Araştırma Görevlerini Yerine Getirme Durumlarının Eğitim Durumuna Göre T Testi Sonuçları

Eğitim Durumu	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Lisans ve Lisans Tamamlama	41	34,85	15,38	74	1,16	.24
Eğitim Yönetimi ve Yüksek Lisans	35	31,00	13,02			

Tablo 11’de de görüldüğü üzere ilköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini yerine getirme durumlarına ilişkin görüşleri eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. [$t_{(74)} = 1,16$, $p > .05$]. İlköğretim müfettişlerinden “lisans mezunu olanlar ve lisans tamamlayanların”, ilköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini yerine getirme durumlarına ilişkin görüşleri ($\bar{X} = 34,85$), “Eğitim Yönetimi Mezunu ve Yüksek Lisans yapanlara” göre ($\bar{X} = 31,00$) daha olumludur. Ancak bu fark anlamlı bir ilişkiye yol açmamaktadır.

İlköğretim Müfettişlerinin Araştırma Görevlerini Yerine Getirmelerini Engelleyen Faktörlere İlişkin Bulgular

İlköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini genellikle “az” derecesinde yerine getirdikleri daha önce belirlenmiştir (s.50). İlköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini yerine getirmelerini engelleyen faktörlerin neler olduğuna ilişkin bulgulara Tablo 12’de yer verilmiştir.

Tablo 12. Araştırmaya Katılan İlköğretim Müfettişlerinin Araştırma Görevlerini Yerine Getirmelerini Engelleyen Durumlar İle İlgili Dağılım

İfadeler	\bar{X}	S	Derecesi
1. Bu konuda görev verilmemesi	3,68	1,21	Çok
2. Ulaşım aracı verilmemesi	3,69	1,38	Çok
3. Grup olarak çalışma zorunluluğu	3,90	1,15	Çok
4. Araştırma yapma yetersizliği	3,67	1,33	Çok
5. Araştırma yapmaya teşvik edilmemesi	4,09	1,14	Çok
6. Araştırma sonuçlarına itibar edilmemesi	4,14	1,12	Çok
7. Üst yöneticilerin araştırma raporuna ihtiyaç duymadan karar almaları	4,34	,95	Pek Çok
8. Araştırma masrafları için ödenek ayrılmaması	4,25	1,08	Pek Çok
9. Soruşturma çalışmalarına daha fazla önem verilmesi	4,42	,89	Pek Çok
10. Teftiş çalışmalarına daha fazla önem verilmesi	4,09	1,06	Çok
11. Ödül dağıtımının çalışmalara göre verilmemesi	4,25	1,03	Pek Çok
12. Araştırma yapmak için çalışma grubu oluşturulmaması	3,97	1,10	Çok
13. Müfettişlerin öğrendikleri bilgileri gizli olarak görmeleri	3,64	1,21	Çok
14. Araştırma yapılabilmesi için makamdan izin alınması gerektiği	3,82	1,15	Çok
15. Ortaya konulan sorunun, sorunu ortaya koyan müfettişe görev olarak verilmesi	4,00	1,03	Çok
16. Bazı sorunların yöneticiler tarafından çözülmesi gerektiğinin düşünülmesi	4,06	1,04	Çok
17. Araştırmaların üniversiteler tarafından yapılması gerektiğine inanma	3,96	1,19	Çok

Tablo 12’de de görüldüğü gibi araştırmaya katılan ilköğretim müfettişleri araştırma görevlerini yerine getirmelerini engelleyen faktörler arasında en çok 4.42 ortalama ile “Soruşturma çalışmalarına daha fazla önem verilmesi” ni görmektedir. Araştırmaya katılan ilköğretim müfettişlerinin, araştırma görevlerini yerine getirmelerini engelleyen faktör olarak gördükleri diğer maddeler şunlardır: 4,34 ortalama ile “Üst yöneticilerin araştırma raporuna ihtiyaç duymadan karar almaları (Madde 7)”, 4,25 ortalama ile “Ödül dağıtımının çalışmalara göre verilmemesi (Madde 11)”, 4,25 ortalama ile “Araştırma masrafları için ödenek ayrılmaması (Madde 8)” ve 4,14 ortalama ile “Araştırma sonuçlarına itibar edilmemesi (Madde 6)” maddeleridir.

Tablo 12’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan ilköğretim müfettişleri “pek çok” ve “çok” derecelerinde katılım göstermişlerdir. Buna göre ilköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini yerine getirmelerini engelleyen faktörün, soruşturma çalışmalarına daha fazla önem verilmesi olduğu söylenebilir. Ayrıca ikinci ve beşinci sırada yer alan maddeler de anlamlıdır. Çünkü bu maddeler eğitim sisteminin büyük

problemlerinden olan, “araştırma bulgularına itibar edilmemesi” ve “çalışanların görüşlerinin alınmaması” sorunlarını ortaya koymaktadır.

Müfettişlerin çalışmalarının büyük bir kısmını soruşturmalara ayırmak zorunda olmaları, teftişlerde planlama yetersizliğinden dolayı zaman israf edilmesi, müfettişler arasındaki farklı tutumların teftişi olumsuz etkilemesi ve müfettişlerin üst makamlara ilettikleri önerilerden sonuç alınmaması teftiş uygulamaları sırasında karşılaşılan sorunlar olarak ifade edilmektedir (Kutlu, 1982; Altıntaş, 1992).

Yukarıda yer alan ikinci madde ile ilgili olarak Terzi'nin de (1996) belirttiği gibi, müfettişlerin örgüt içinde alınan kararlara katılma imkânları yoktur ve bu imkân artırılmalıdır. Karara katılmanın geliştirilmesi müfettişlerin mesleklerine daha fazla sarılmalarına ve uygulamaya olan katkılarını artırabilir.

Araştırmaya katılan ilköğretim müfettişlerinin, araştırma görevlerini yerine getirmelerini engelleyen faktörler arasında en az katılım gösterdikleri maddeler incelendiğinde bunun ile ilgili en düşük ortalamanın 3,64 ortalama ile “Müfettişlerin öğrendikleri bilgileri gizli olarak görmeleri (Madde 13)” maddesine ait olduğu görülmektedir. Bu maddeyi sıra ile 3,67 ortalama ile “Araştırma yapma yetersizliği (Madde 4)”, 3,68 ortalama ile “Bu konuda görev verilmemesi (Madde 1)”, 3,69 ortalama ile “Ulaşım aracı verilmemesi (Madde 2)” ve 3,82 ortalama ile “Araştırma yapılabilmesi için makamdan izin alınması gerektiği (Madde 14)” maddesi takip etmektedir.

Yukarıda sıralanan maddeler ilköğretim müfettişlerinin en az katılım gösterdikleri maddeler olmasına rağmen bu maddelerin ortalamaları 3.64 ile 3.82 arasında değişmektedir. Buna göre ilköğretim müfettişleri bu maddelere bile “çok” derecesinde katılım göstermektedir. Yani ilköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini yerine getirmelerini engelleyen faktörler arasında en az engelleyenler bile “çok” derecesinde engellemektedir. İlköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini yerine getirmelerini engelleyen faktörlere ilişkin görüşlerinin kıdeme göre farklılık gösterip göstermediği ile ilgili bulgulara Tablo 13'te yer verilmiştir.

Tablo 13. Araştırmaya Katılan İlköğretim Müfettişlerinin Araştırma Görevlerini Yerine Getirmelerini Engelleyen Faktörlere İlişkin Görüşlerinin Kıdeme Göre T Testi Sonuçları

Mesleki Kıdem	N	\bar{X}	S	sd	t	p
6–12 Yıl	34	66,61	13,99	74	0,76	.44
13 yıl ve üstü	42	69,16	14,78			

Tablo 13'te de görüldüğü üzere ilköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini yerine getirmelerini engelleyen faktörlere ilişkin görüşleri mesleki kıdemlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. [$t_{(74)} = 0,76$, $p > .05$]. İlköğretim müfettişlerinden “6–12 yıl” mesleki kıdemi olanların, ilköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini yerine getirmelerini engelleyen faktörlere ilişkin görüşleri ($\bar{X} = 66,61$), “13 yıl ve üstünde” mesleki kıdemi olanlara göre ($\bar{X} = 69,16$) daha olumsuzdur. Ancak bu fark anlamlı bir ilişkiye yol açmamaktadır.

İlköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini yerine getirmelerini engelleyen faktörlere ilişkin görüşlerinin, eğitim durumlarına göre farklılık gösterip göstermediği yapılan t testi ile test edilmeye çalışılmıştır. Bununla ilgili analiz sonuçlarına Tablo 14'de yer verilmiştir.

Tablo 14. Araştırmaya Katılan İlköğretim Müfettişlerinin Araştırma Görevlerini Yerine Getirmelerini Engelleyen Faktörlere İlişkin Görüşlerinin Eğitim Durumuna Göre T Testi Sonuçları

Eğitim Durumu	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Lisans ve Lisans Tamamlama	41	66,17	17,50	74	1,22	.22
Eğitim Yönetimi ve Yüksek Lisans	35	70,20	9,37			

Tablo 14'te de görüldüğü üzere ilköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini yerine getirmelerini engelleyen faktörlere ilişkin görüşleri eğitim durumlarına göre

anlamli bir farklılık göstermemektedir. [$t_{(74)} = 1,22$, $p > .05$]. İlköğretim müfettişlerinden “lisans mezunu olanlar ve lisans tamamlayanların”, ilköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini yerine getirmelerini engelleyen durumlarına ilişkin görüşleri ($\bar{X} = 66,17$), “Eğitim Yönetimi Mezunu ve Yüksek Lisans yapanlara” göre ($\bar{X} = 70,20$) daha olumsuzdur. Ancak bu fark anlamlı bir ilişkiye yol açmamaktadır.

İlköğretim Müfettişlerinin Araştırma Görevlerini Daha Etkili Olarak Yerine Getirmelerine İlişkin Önerileri İle İlgili Bulgular

İlköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini daha etkili olarak yerine getirmelerine ilişkin önerileri ile ilgili bulgulara Tablo 15’de yer verilmiştir.

Tablo 15. Araştırmaya Katılan İlköğretim Müfettişlerinin Araştırma Görevlerini Daha Etkili Olarak Yerine Getirmelerine İlişkin Önerileri İle İlgili Dağılım

İfadeler	\bar{X}	S	Derecesi
1. Yeterli zaman verilmesi	4,23	,79	Pek Çok
2. Bu konuda görev verilmesi	4,31	,76	Pek Çok
3. Ulaşım aracı verilmesi	4,23	,89	Pek Çok
4. Diğer görevlerimin azaltılması	4,38	,83	Pek Çok
5. Araştırma yapma konusunda ders alınması	4,22	,94	Pek Çok
6. Araştırma yapmaya teşvik edilmesi	4,38	,84	Pek Çok
7. Araştırma sonuçlarına itibar edilmesi	4,47	,73	Pek Çok
8. Üst yöneticilerin araştırma raporuna ihtiyaç duyması	4,43	,82	Pek Çok
9. Araştırma masrafları için ödenek ayrılması	4,46	,83	Pek Çok
10. Araştırma çalışmalarına daha fazla önem verilmesi	4,43	,78	Pek Çok
11. Ödül dağıtımın araştırma çalışmalarına göre verilmesi	4,30	,92	Pek Çok
12. Araştırma yapma için çalışma grubu oluşturulması	4,24	,86	Pek Çok
13. Müfettişlerin işbirliği içerisinde görev yapmaları	4,40	,78	Pek Çok
14. Müfettişlerin öğrendikleri bilgileri gizli olarak görmemeleri	4,13	,91	Çok
15. Araştırma yapılabilmesi için izin alınması zorunluluğu olmaması	4,07	1,00	Çok
16. Ortaya konulan sorunun, sorunu ortaya koyan müfettişe görev olarak verilmemesi	4,10	,96	Çok
17. Yöneticilerin, sorunları araştırma raporu olmadan çözmeye çalışmaması	4,19	,98	Çok
18. Araştırmalarda üniversitelerle işbirliği yapılması	4,44	,80	Pek Çok

Tablo 15’de de görüldüğü gibi araştırmaya katılan ilköğretim müfettişleri araştırma görevlerini daha etkili olarak yerine getirmelerine ilişkin öneriler arasında en yüksek katılımı 4.47 ortalama ile “Araştırma sonuçlarına itibar edilmesi (Madde 7)” maddesine göstermişlerdir. Buna göre araştırmaya katılan ilköğretim müfettişlerinin, araştırma sonuçlarının dikkate alınmamasından rahatsız oldukları ve bu sorun

giderilirse daha fazla araştırma yapmanın önündeki önemli engellerden birinin kalkacağını düşündükleri söylenebilir.

Araştırmaya katılan ilköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini daha etkili olarak yerine getirmelerine ilişkin önerileri arasında en yüksek katılıma sahip ikinci madde 4,46 ortalama ile “Araştırma masrafları için ödenek ayrılması (Madde 9)” maddesidir. Bunu sıra ile 4,44 ortalama ile “Araştırmalarda üniversitelerle işbirliği yapılması (Madde 18)”, 4,09 ortalama ile “Ödül dağıtımın araştırma çalışmalarına göre verilmesi (Madde 10)” ve 4,25 ortalama ile de “Üst yöneticilerin araştırma raporuna ihtiyaç duyması (Madde 8)” maddesi takip etmektedir.

Yukarıda sıralanan maddelere göre, ilköğretim müfettişlerinin bu araştırmalar için ödenek ayrılması gerektiğinin düşündükleri ve bu araştırmalar için üniversitelerin yardımına gereksinim duydukları söylenebilir. Ayrıca, ilköğretim müfettişlerinin üst yöneticiler ile ilgili önerileri, Tablo 12’de yer alan “Üst yöneticilerin araştırma raporuna ihtiyaç duymadan karar almaları (Madde 7)” maddesi ile de uyumlu olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan ilköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini daha etkili olarak yerine getirmelerine ilişkin önerileri arasında en az katılıma sahip ilk beş madde şöyledir: 4,07 ortalama ile “Araştırma yapılabilmesi için izin alınması zorunluluğu olmaması (Madde 15)”, 4,10 ortalama ile “Ortaya konulan sorunun, sorunu ortaya koyan müfettişe görev olarak verilmemesi (Madde 16)”, 4,13 ortalama ile “Müfettişlerin öğrendikleri bilgileri gizli olarak görmemeleri (Madde 14)”, 4,19 ortalama ile “Yöneticilerin, sorunları araştırma raporu olmadan çözmeye çalışmaması (Madde 17)” ve 4,22 ortalama ile “Araştırma yapma konusunda ders alınması (Madde 5)” maddesidir.

Yukarıda yer alan maddelere göre ilköğretim müfettişleri, araştırma yapılabilmesi için izin alınması zorunluluğu olmaması maddesine en az katılımı göstermiştir. Ancak bu maddenin ortalaması 4.07’dir ve bu da bu maddeye “çok” derecesinde katılım olduğunu göstermektedir. Yani yukarıda yer alan maddeler en az katılım olan maddeler olmasına rağmen bu maddelerin katılım oranı “çok” derecesindedir.

İlköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini daha etkili yerine getirmelerine ilişkin görüşlerinin kıdeme göre farklılık gösterip göstermediği ile ilgili bulgulara Tablo 16'da yer verilmiştir.

Tablo 16. Araştırmaya Katılan İlköğretim Müfettişlerinin Araştırma Görevlerini Daha Etkili Yerine Getirmelerine İlişkin Görüşlerinin Kıdeme Göre T Testi Sonuçları

Mesleki Kıdem	N	\bar{X}	S	sd	t	p
6–12 Yıl	34	77,29	11,04	74	0,09	.92
13 yıl ve üstü	42	77,54	12,09			

Tablo 16'da da görüldüğü üzere İlköğretim Müfettişlerinin araştırma görevlerini daha etkili yerine getirmelerine ilişkin görüşleri mesleki kıdemlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. [$t_{(74)} = 0,09$, $p > .05$]. İlköğretim müfettişlerinden “6–12 yıl” mesleki kıdemi olanların, araştırma görevlerini daha etkili yerine getirmelerine ilişkin görüşleri ($\bar{X} = 77,29$), “13 yıl ve üstünde” mesleki kıdemi olanlara göre ($\bar{X} = 77,54$) daha olumsuzdur. Ancak bu fark anlamlı bir ilişkiye yol açmamaktadır.

İlköğretim araştırma görevlerini daha etkili yerine getirmelerine ilişkin görüşlerinin, eğitim durumlarına göre farklılık gösterip göstermediği yapılan t testi ile test edilmeye çalışılmıştır. Bununla ilgili analiz sonuçlarına Tablo 17'de yer verilmiştir.

Tablo 17. Araştırmaya Katılan İlköğretim Müfettişlerinin Araştırma Görevlerini Daha Etkili Yerine Getirmelerine İlişkin Görüşlerinin Eğitim Durumuna Göre T Testi Sonuçları

Eğitim Durumu	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Lisans ve Lisans Tamamlama	41	78,29	9,47	74	0,69	.48
Eğitim Yönetimi ve Yüksek Lisans	35	76,42	13,68			

Tablo 17’de de görüldüğü üzere ilköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini daha etkili yerine getirmelerine ilişkin görüşleri eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. [$t_{(74)} = 0,69$, $p > .05$]. İlköğretim müfettişlerinden “lisans mezunu olanlar ve lisans tamamlayanların”, ilköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini daha etkili yerine getirmelerine ilişkin görüşleri ($\bar{X} = 78,29$), “Eğitim Yönetimi Mezunu ve Yüksek Lisans yapanlara” göre ($\bar{X} = 76,42$) daha olumsuzdur. Ancak bu fark anlamlı bir ilişkiye yol açmamaktadır.

BÖLÜM IV

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde elde edilen bulgulardan çıkan sonuçlara ve bu sonuçlara dayalı olarak geliştirilmiş olan önerilere yer verilmiştir.

Sonuçlar

Araştırmaya katılan ilköğretim müfettişlerinin “en çok” yerine getirdikleri ilk beş araştırma görevi; eğitimde sorunlara çözüm önerileri geliştirmek ile ilgili araştırma yapma, görev alanlarınızda bulunan okulların yönetimi ile ilgili ihtiyaç duyulan konularda araştırma yapma, görev alanlarınızda bulunan kurumlardaki öğrencilerle ilgili ihtiyaç duyulan konularda araştırma yapma, görev alanınıza giren okullarda alınması gereken önlemlere esas olacak araştırma yapma ve görev alanınıza giren kurumlarda alınması gereken önlemlere esas olacak araştırma yapmadır.

Araştırmaya katılan ilköğretim müfettişlerinin “en az” yerine getirdikleri ilk beş araştırma görevi ise; görev alanlarınızda bulunan kurumlardaki personelinin yeterliklerini araştırma, görev alanlarınızda bulunan okullardaki personelinin verimlilikleri ile ilgili olarak araştırma yapma, görev alanlarınızda bulunan kurumlardaki personelinin verimlilikleri ile ilgili olarak araştırma yapma, görev alanlarınızda bulunan okullardaki personelin yeterliklerini araştırma ve görev alanlarınızda bulunan okullardaki eğitimin niteliğini artırarak etkin ve verimli olarak gerçekleştirilmesine yönelik araştırma yapmadır.

İlköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini yerine getirme durumları, sahip oldukları mesleki kıdeme ve eğitim durumuna bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmemektedir.

Araştırmaya katılan ilköğretim müfettişlerinin, araştırma görevlerini yerine getirmelerini engelleyen faktörler olarak gördükleri en çok katılım gösterdikleri ilk beş madde; soruşturma çalışmalarına daha fazla önem verilmesi, üst yöneticilerin araştırma raporuna ihtiyaç duymadan karar almaları, ödül dağıtımının çalışmalara göre verilmemesi, araştırma masrafları için ödenek ayrılmaması ve araştırma sonuçlarına itibar edilmemesidir.

Araştırmaya katılan ilköğretim müfettişlerinin, araştırma görevlerini yerine getirmelerini engelleyen faktörler arasında en az katılım gösterdikleri ilk beş madde ise; müfettişlerin öğrendikleri bilgileri gizli olarak görmeleri, araştırma yapma yetersizliği, bu konuda görev verilmemesi, ulaşım aracı verilmemesi ve araştırma yapılabilmesi için makamdan izin alınması gerektiği şeklindedir.

İlköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini yerine getirmelerini engelleyen faktörlere ilişkin görüşleri, sahip oldukları mesleki kıdeme ve eğitim durumlarına bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmemektedir.

Araştırmaya katılan ilköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini daha etkili olarak yerine getirmelerine ilişkin önerileri arasında en yüksek katılıma sahip ilk beş madde şöyledir:

Araştırma sonuçlarına itibar edilmesi, araştırma masrafları için ödenek ayrılması, araştırmalarda üniversitelerle işbirliği yapılması, ödül dağıtımının araştırma çalışmalarına göre verilmesi ve üst yöneticilerin araştırma raporuna ihtiyaç duyması.

Araştırmaya katılan ilköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini daha etkili olarak yerine getirmelerine ilişkin önerileri arasında en az katılıma sahip ilk beş madde ise şunlardır:

Araştırma yapılabilmesi için izin alınması zorunluluğu olmaması, ortaya konulan sorunun, sorunu ortaya koyan müfettişe görev olarak verilmemesi, müfettişlerin öğrendikleri bilgileri gizli olarak görmemeleri, yöneticilerin, sorunları araştırma raporu olmadan çözmeye çalışmaması ve araştırma yapma konusunda ders alınması.

İlköğretim müfettişlerinin, araştırma görevlerini daha etkili olarak yerine getirmelerine ilişkin öneriler hakkındaki görüşleri, sahip oldukları mesleki kıdeme ve eğitim durumuna bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmemektedir.

Öneriler

Araştırma bulgularına ve sonuçlarına dayalı olarak aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

İlköğretim müfettişlerine, araştırma görevlerini yapabilmeleri için gerekli araç ve donanım sağlanmalıdır.

İlköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini yapma ile ilgili gerekli yeterlikleri kazandırmak için üniversitelerle ortak hizmetiçi eğitimler düzenlenmelidir.

İlköğretim müfettişleri araştırma yapmaları ile ilgili olarak teşvik edilmelidir.

Araştırmayı özendirici düzenlemeler yapılmalıdır.

İlköğretim müfettişlerince yapılan araştırma sonuçları ilgililerce mutlaka değerlendirilmelidir.

Alınacak kararlarda, ilköğretim müfettişlerince yapılan araştırma sonuçlarından da yararlanılmalı ve etkilenecek kişilerden görüş alınmalıdır.

Araştırmalar ile ilgili giderler için ödenek ayrılmalıdır.

İlköğretim müfettişlerinin çalışmalarında en az soruşturma kadar diğer işlemlere de önem verilmelidir.

Yapılacak olan ödül dağıtımlarında, yapılan çalışmalar dikkate alınmalıdır.

İlköğretim müfettişlerinin yapacakları araştırmalarda izin konusunda kolaylık gösterilmelidir.

Bir sorun ortaya konulduğunda sadece sorunu ortaya koyan kişilere değil diğer kişilere de bu sorun ile ilgili görevler verilmelidir.

Bu çalışma diğer illerde görev yapan ilköğretim müfettişleri ile tekrarlanabilir ve sonuçları karşılaştırılabilir.

İlköğretim müfettişlerinin araştırmaya yönelik tutumları ile ilgili araştırmalar yapılabilir.

İlköğretim müfettişlerinin araştırma ile ilgili eğitim durumları ile araştırma kaygıları arasındaki ilişki incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, K. (1990). İlköğretim Müfettişlerinin Çağdaş Denetim İlkelerini Uygulama Derecesi. **Eğitim Bilimleri Birinci Ulusal Kongresi Bildiriler Kitabı**. 24–28 Eylül 1990. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi.
- Açıkgöz, S. (2001). Türk Ulusal Eğitiminde Teftiş Sisteminin Yapısı, İşleyişi, Sorunları ve Öneriler. **Eğitimde Yansımalar VI - 2000 Yılında Türk Milli Eğitim Örgütü ve Yönetimi Ulusal Sempozyumu**. 11–13 Ocak 2001. Ankara.
- Altıntaş, R. (1992). İlköğretim Teftişi. **Hacettepe Üniversitesi Dergisi**, 8, 408–414.
- Arabacı, İ. B. (1995). İlköğretim Müfettişlerinin Denetim İlkeleri Konusundaki Yeterlikleri (Malatya İli Örneği). **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Aslan, B. (1989). **Eğitimde Teftiş**. Ankara:
- Atay, K. (1991). İlkokul Öğretmenlerinin, Müfettişlerin Yeterlik Alanlarına İlişkin Beklentileri. **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Atay, K. (1995). İlköğretim Müfettişlerinin Yeterlikleri. **Yayınlanmamış Doktora Tezi**. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Aydın, İ. (2005). **Öğretimde Denetim**. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Aydın, M. (1986). **Çağdaş Eğitim Denetimi**. Ankara: İm Eğitim Araştırma Yayın Danışmanlık A.Ş.
- Aydın, M. (1991). **Eğitim Yönetimi**. Ankara: Hatipoğlu Yayıncılık.
- Aydın, M. (1998). **Eğitim Yönetimi**. Ankara: Hatipoğlu Yayıncılık.
- Balcı, A. (2004). **Sosyal Bilimlerde Araştırma**. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Balcı, A. ve Aydın, İ. (2003). **Eğitim Yönetimi**. Ankara: MEB Yayınları.
- Başar, H. (1993). **Eğitim Denetçisi**. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Başaran, A. ve Bozkurt, E. (2003). **Türk Milli Eğitim Teftiş Sisteminde Yapılanma Sorunu**. Ankara: TEMSEN Yayınları.
- Başaran, A., Karabıyık, İ. ve Bozkurt, E. (2001). Türk Milli Eğitim Teftiş Örgütünün Avrupa Birliğine Uyum Açısından Değerlendirilmesi. **Eğitimde Yansımalar VI - 2000 Yılında Türk Milli Eğitim Örgütü ve Yönetimi Ulusal Sempozyumu**. 11–13 Ocak 2001. Ankara.
- Başaran, İ. E. (1994). **Eğitim Yönetimi**. Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Başaran, İ. E. (2000a). **Eğitim Yönetimi**. Ankara: Gül Yayınevi.

- Başaran, İ. E. (2000b). **Yönetim**. Ankara: Gül Yayınevi.
- Bennis, W. (1989). **Bir Lider Olabilmek**. (Çev: U. Teksöz.). İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Bilgen, N. (1988). Türk Milli Eğitimi ve Çağdaş Teftiş. **Türk Teftiş Sisteminin Bugünü ve Geleceği**. Ankara: Ankara Denetim Yayınları.
- Bilir, M. (1989). Çağdaş Denetçi Rollerini. **İlköğretim Müfettişleri Semineri Ders Notları**. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitim araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını.
- Bozkurt, A. (2001). Eğitim Denetçisinin Rehberlik Görevine Bir Yaklaşım. **Eğitim ve Denetim**, 5, 17–21.
- Bozkurt, E. ve Karabıyık, İ. (1999). Türk Milli Eğitiminde Denetim Sistemi Sorunları ve Çözüm Önerileri. **Eğitimde Yansımalar V – 21. Yüzyılın Eşiğinde Türk Eğitim Sistemi**. 25–27 Kasım 1999. Ankara.
- Burgaz, B. (1992). Türk Eğitim Sisteminde Denetmenlerin Başarılarını Etkileyen Nedenler. **Yayınlanmamış Doktora Tezi**. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Bursalıoğlu, Z. (2000). **Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış**. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş. (1996). Türk Yükseköğretiminde Araştırma Eğitimi. **Yayınlanmamış Doktora Tezi**. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Can, N. (2004). İlköğretim Öğretmenlerinin Denetimi ve Sorunları. **Mili Eğitim**, 31 (161), 112–122.
- Cemaloğlu, N. (1996). İlköğretim Müfettişlerinin Mesleki Yardım ve Rehberlik Rolünün Öğretmenleri Gündülemesi. **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Cengiz, C. (1992). **Milli Eğitim Bakanlığı Bakanlık Müfettişlerinin Yetiştirilmesi ve Teftişin Geliştirilmesi**. İstanbul: MEB Yayınları.
- Çakıcı, L. (1985). Açılış Konuşması. **Eğitim Yönetiminde Denetleme ve Değerlendirme Sempozyumu**. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Çavdar, A. O. (1994). **Dünya’da ve Türkiye’de Bilim, Etik ve Üniversite Açılış Konuşması**. Ankara TÜBA Bilimsel Toplantılar Serisi.
- Dağlı, A. (2001). İlköğretim Öğretmenlerinin Algılarına Göre İlköğretim Denetmenlerinin Liderlik Davranışları. **Kuram ve Uygulamada, Eğitim Yönetimi**, 7 (26), 211–220.
- Drucker, P. (1994). **Yeni Gerçekler** (Çev: Birtane Kaynakçı). Ankara: İş-Türk Ltd. Şti.

- Ecevit, H. (1996). İlköğretim Müfettişlerinin, İlköğretim Okullarında Rehberlik ve İşbaşında Yetiştirme Etkinlikleri ve Gerçekleşme Düzeyi. **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Ekiz, D. (2003). **Eğitimde Araştırma Yöntem ve Metotlarına Giriş**. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Eren, E (1999). **Yönetim Organizasyon**. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Erginer, A. (2006). **Avrupa Birliği'ne Üye Ülkelerin Eğitim Sistemleri**. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Gökalp, A. (1995). Konya'daki İlkokullarda Yapılan Grupla Teftiş Faaliyetlerinin Değerlendirilmesi. **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Güvenç, B. (1997). Eğitim, Sistem ve Eğitim Sistemi Üzerine. **Nasıl Bir Eğitim Sistemi: Güncel Uygulamalar ve Geleceğe İlişkin Öneriler Sempozyumu**. 10–12 Nisan 1997. İzmir.
- Has, E. (1998). İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Mesleki Uygulamalarını Geliştirmelerinde Teftişin Rolü. **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- <http://tkb.meb.gov.tr>. İndirme Tarihi: 25.02.2006
- <http://www.meb.gov.tr>. İndirme Tarihi: 25.02.2006
- İlköğretim Müfettişleri Semineri Ders Notları. (1998). Ankara: Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Eğitim Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları.
- Kalaycı, Ş. (2005). "Faktör Analizi". **SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri**. (Edt: Ş. Kalaycı). ss. 321–331. Ankara: Asil Yayın Dağıtım Ltd. Şti.
- Kaptan, S. (1998). **Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri**. Ankara: Tekışık Web Ofset.
- Kapusuzoğlu, Ş. (1998). Son On Yılda İlköğretim Müfettişlerinin Rolünde ve Teftiş Uygulamalarında Değişmeler. **Yayınlanmamış Doktora Tezi**. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Karabörk, M. (1998). İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Denetimi (Kocaeli İli Örneği). **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Karagül, T. (1996). Yükseköğretim Programları İçin Gerekli Öğrenci Yeterlikleri ve Yükseköğrenime Geçiş Süreci. **Yayınlanmamış Doktora Tezi**. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Karasar, N. (1995). **Bilimsel Araştırma Yöntemi**. Ankara: 3A Eğitim Araştırma Danışmanlık Ltd.

- Kartal, S. (1997). İlköğretim II. Kademe Branş Öğretmenlerinin Teftiş-Rehberlik Etkinlikleri Hakkındaki Görüşleri (Ankara İli Örneği). **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Kasapçopur, A. (1996). **Avrupa Birliği Ülkeleri Eğitim Denetimi**. Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Avrupa Birliği Masası, Milli Eğitim Basımevi.
- Kaya, Y. K. (1996). **Eğitim Yönetimi: Kuram ve Türkiye' de Uygulama**. Ankara: Bilim Yayınları.
- Kayıkcı, K. (2005). **Milli Eğitim Bakanlığı Denetmenlerinin Denetim Alt Sisteminin Yapısal Sorunlarına İlişkin Algıları ve İş Doyum Düzeyleri**. Ankara: TEMSEN Yayınları.
- Koçel, T. (1989). **İşletme Yöneticiliği**. İstanbul: Yön Ajans.
- Korkmaz, İ. (1998). İlköğretim Okulu Müdürlerinin; Müfettişlerin, Yönetici Teftiş ve Değerlendirme Etkinliklerine İlişkin Görüşleri. **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Köklü, N. ,Büyüköztürk, Ş. ve Çokluk, Ö. (1999). İlköğretim Müfettişlerinin Araştırma Yeterlikleri ve Araştırma Eğitimine İlişkin Görüşleri. **Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi**, 5 (19), 325–339.
- Köklü, N. ve Büyüköztürk, Ş. (1999). Eğitim Bilimleri Alanında Öğrenim Gören Lisansüstü Öğrencilerin Araştırma Yeterlikleri Konusunda Öğretim Üyelerinin Görüşleri. **Eğitim ve Bilim**, 23 (112), 18–23.
- Kutlu, K. (1982). Denetim Sonrası Raporların Değerlendirilmesi. **Denetim Dergisi**, 5, 35–36.
- Malinowski, B. (1990). **İnsan ve Kültür**. (Çev: F. Gümüş). Ankara: V Yayınları.
- MEB (1993). **Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı Tüzüğü**. Resmi Gazete. Tarihi: 19.02.1993. No: 21501.
- MEB (1999). **Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği**. Resmi Gazete. Tarihi: 13.08.1999. No: 23785.
- MEB (2001). **Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi**. Tebliğler Dergisi. Tarihi: 01.02.2001. No: 2521.
- MEB (2005). **Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi**.
- Oktay, F. (1998). Denetim Alt Sistemleri Üzerine Karşılaştırmaları Bir Araştırma. **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Sağlam, E. (1985). **Eğitimde Teftiş ve Teknikleri**. Ankara: Kadioğlu Matbaası.

- Sergiovanni, T. J. ve Starrat, R. J. (1993). **Supervision: A Redefinition**. USA: McGraw-Hill, Inc.
- Su, K. (1974). **Türk Eğitim Sisteminde Teftişin Yeri ve Önemi**. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Şişman, M. (2002). **Öğretim Liderliği**. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Taymaz, A. H. (2001). Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Sisteminin Yapısı ve İşleyişi. **Eğitimde Yansımalar VI – 2000 Yılında Türk Milli Eğitim Örgütü ve Yönetimi Ulusal Sempozyumu**. 11–13 Ocak 2001. Ankara.
- Taymaz, A. H. (2002). **Eğitim Sisteminde Teftiş**. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Taymaz, H. (2000). **Okul Yönetimi**. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Terzi, A. R. (1996). İlköğretim Müfettişlerinin Teftiş Sorunları. **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Tikici, M. ve Deniz, M. (1993). **Örgütsel Davranış**. Malatya: Özmert Ofset
- Tosun, K. (1990). **İşletme Yönetimi**. İstanbul: Yön Ajans.
- Tuncer, S. (1991). Değişik Kaynaklardan Yetişen İlköğretim Müfettişlerinin Rehberlik Rollerinin Değerlendirilmesi (Bursa İli Örneği). **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Bursa.
- Turan, H. (1999). İlköğretim Müfettişleri Kurum Denetiminin Etkililiği. **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Tutumlu, M. (1992). Ankara İli İlköğretim Müfettişlerinin Görev Öncelikleri. **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Ünal, A. (1998). İlköğretim Denetçilerinin Rehberlik Rolünü Gerçekleştirme Dereceleri. **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Yalçın, M. (2001). İlköğretim Kurumlarında Kurum Teftişinde Karşılaşılan Sorunlar. **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

EKLER

EK 1 - İlköğretim Müfettişlerinin Araştırma Görevlerini Gerçekleştirme Durumlarına İlişkin Görüşleri Anketi

<p>Sayın Müfettiş, Bu anket, "İlköğretim Müfettişlerinin Araştırma Görevlerini Gerçekleştirme Durumlarına İlişkin Görüşleri" konulu yüksek lisans tezine veri toplama amacıyla hazırlanmıştır. Anketin bölümlerini lütfen başlarındaki açıklamalara göre cevaplandırınız. Toplanan veriler, yalnızca araştırmanın amaçları doğrultusunda kullanılacak, hiçbir şahıs veya kuruma verilmeyecektir. Bu nedenle cevaplama sırasında samimi ve objektif davranmanız beklenmektedir. Duyarlılığınız ve ayırdığınız zaman için teşekkür ederim. Saygılarımla</p> <div style="text-align: right; margin-top: 20px;"> <p>Tevfik Fikret EYİ Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi İletişim: tevfikfikreteyi@mynet.com Tel: 0 505 251 89 16</p> </div>																			
Kişisel Bilgiler																			
I. Müfettişlikteki Kıdeminiz: Yıl																			
II. Lütfen en son mezun olduğunuz eğitim programını işaretleyiniz.																			
1	2+2 Lisans tamamlama																		
2	3+1 Lisans Tamamlama																		
3	Eğitim Yöneticiliği ve Deneticiliği																		
4	Yüksek Lisans																		
5	Diğer (Lütfen belirtiniz):.....																		
III. Eğitim araştırmaları konusunda seminer vs. aldınız mı?													1	Evet	2	Hayır			
IV. Yukarıdaki soruya cevabınız hayır ise, eğitim araştırmaları konusunda seminer almak ister misiniz?													1	Evet	2	Hayır			

B) ARAŞTIRMA GÖREVLERİNİ YAPAMAMA NEDENLERİ																
										Katılma Ölçeği						
Bu bölümde, araştırma görevinizi yapmanızın engelleri ile ilgili görüşünüzü karşılarındaki ölçekte size uygun gelen seçeneği işaretleyerek belirtiniz.										1. Hiç 2. Az 3. Orta 4. Çok 5. Pekçok						
										1	2	3	4	5		
1	Bu konuda görev verilmemesi															1
2	Ulaşım aracı verilmemesi															2
3	Grup olarak çalışma zorunluluğu															3
4	Araştırma yapma yetersizliği															4
5	Araştırma yapmaya teşvik edilmemesi															5
6	Araştırma sonuçlarına itibar edilmemesi															6
7	Üst yöneticilerin araştırma raporuna ihtiyaç duymadan karar almaları															7
8	Araştırma masrafları için ödenek ayrılmaması															8
9	Soruşturma çalışmalarına daha fazla önem verilmesi															9
10	Teftiş çalışmalarına daha fazla önem verilmesi															10
11	Ödül dağıtımının çalışmalara göre verilmemesi															11
12	Araştırma yapmak için çalışma grubu oluşturulmaması															12
13	Müfettişlerin öğrendikleri bilgileri gizli olarak görmeleri															13
14	Araştırma yapılabilmesi için makamdan izin alınması gerektiği															14
15	Ortaya konulan sorunun, sorunu ortaya koyan müfettişe görev olarak verilmesi															15
16	Bazı sorunların yöneticiler tarafından çözülmesi gerektiğinin düşünülmesi															16
17	Araştırmaların üniversiteler tarafından yapılması gerektiğine inanma															17
Diğer (Lütfen belirtiniz):																

C) ARAŞTIRMA GÖREVLERİNİ DAHA ETKİLİ OLARAK YERİNE GETİREBİLME ÖNERİLERİ																		
										Katılma Derecesi								
Bu bölümde, araştırma görevinin daha etkili yapılabilmesi ile ilgili önerilere katılma derecenizi karşılardaki ölçekte uygun seçeneği işaretleyerek belirtmeniz istenmektedir.										1. Hiç 2. Az 3. Orta 4. Çok 5. Pekçok								
										1	2	3	4	5				
1	Yeterli zaman verilmesi																	1
2	Bu konuda görev verilmesi																	2
3	Ulaşım aracı verilmesi																	3
4	Diğer görevlerimin azaltılması																	4
5	Araştırma yapma konusunda ders alınması																	5
6	Araştırma yapmaya teşvik edilmesi																	6
7	Araştırma sonuçlarına itibar edilmesi																	7
8	Üst yöneticilerin araştırma raporuna ihtiyaç duyması																	8
9	Araştırma masrafları için ödenek ayrılması																	9
10	Araştırma çalışmalarına daha fazla önem verilmesi																	10
11	Ödül dağıtımın araştırma çalışmalarına göre verilmesi																	11
12	Araştırma yapma için çalışma grubu oluşturulması																	12
13	Müfettişlerin işbirliği içerisinde görev yapmaları																	13
14	Müfettişlerin öğrendikleri bilgileri gizli olarak görmemeleri																	14
15	Araştırma yapılabilmesi için izin alınması zorunluluğu olmaması																	15
16	Ortaya konulan sorunun, sorunu ortaya koyan müfettişe görev olarak verilmemesi																	16
17	Yöneticilerin, sorunları araştırma raporu olmadan çözmeye çalışmaması																	17
18	Araştırmalarda üniversitelerle işbirliği yapılması																	18
Diğer (Lütfen belirtiniz):																		

Yardımlarınız ve zaman ayırdığınız için teşekkür ederiz.